

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 เพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ผู้วิจัยได้ค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเด็นต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา
 - 1.1 ความหมายของการบริหารสถานศึกษา
 - 1.2 ความสำคัญของการบริหารสถานศึกษา
 - 1.3 กระบวนการบริหารสถานศึกษา
 - 1.4 ขอบข่ายการบริหารสถานศึกษา
2. แนวคิดเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน
 - 2.1 ความหมายของประชาคมอาเซียน
 - 2.2 ความเป็นมาของประชาคมอาเซียน
 - 2.3 การขับเคลื่อนประชาคมอาเซียน
 - 2.4 สาระสำคัญของกฎบัตรอาเซียน
 - 2.5 ความร่วมมืออาเซียนด้านการศึกษา
3. บทบาทการศึกษาไทยในเวทีประชาคมอาเซียน
 - 3.1 การเปิดเสรีทางการศึกษา
 - 3.2 ทิศทางการศึกษาไทยกับความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน
 - 3.3 การเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียน
 - 3.4 การดำเนินงานด้านการศึกษาของไทยในกรอบอาเซียน
 - 3.5 แนวทางการบริหารสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน
4. บริบททั่วไปของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 5.1 งานวิจัยต่างประเทศ
 - 5.2 งานวิจัยในประเทศ

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา

ความหมายของการบริหารสถานศึกษา

นักวิชาการได้ให้ความหมายของการบริหารสถานศึกษา ไว้ดังนี้

ทงศักดิ์ คุ่มไข่น้ำ (2550 : 13) ให้ความหมายของการบริหารสถานศึกษาไว้ว่า เป็นการดำเนินงานของกลุ่มบุคคล เพื่อพัฒนาสมาชิกของสังคมให้มีความเจริญงอกงามในด้านต่าง ๆ และเป็นสมาชิกที่ดีมีคุณภาพเป็นประโยชน์ต่อสังคม

จันทร์ณี สงวนนาม (2551 : 23) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง ทั้งศาสตร์และศิลป์ที่ผู้บริหารจะต้องอาศัยความรู้ความสามารถ ทักษะ และประสบการณ์ ตลอดจนความสามารถในการติดต่อสื่อสารด้วยภาวะผู้นำมนุษยสัมพันธ์ เพื่อบริหารงานให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จอมพงศ์ มงคลวนิช (2554 : 27) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การปฏิบัติภารกิจของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างเป็นระบบในด้านการบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่สถานศึกษาได้กำหนดไว้

ปรัชญา เวสารัชช์ (2554 : 1) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การวินิจฉัยสั่งการ ควบคุม และการจัดการในเรื่องเกี่ยวกับงานหรือกิจการสถานศึกษา ทั้งการบริหารธุรกิจของสถานศึกษา โดยมุ่งให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของสถานศึกษาที่ได้ตั้งไว้ ภาระหน้าที่ดังกล่าว จะเกี่ยวข้องกับครู นักเรียน บุคลากรอื่น ๆ ในสถานศึกษา

เจสส์ (Jesse. 1999 : 138) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การปฏิบัติงานที่เป็นหน้าที่ที่ต้องกระทำเพื่อการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้กับงานสอนนักเรียนเข้ามารับการศึกษาในสถาบันการศึกษา

สรุปได้ว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องร่วมมือกันดำเนินการเพื่อพัฒนาครู นักเรียน บุคลากรในสถานศึกษาให้มีความรู้ ความสามารถ เจตคติ พฤติกรรม บุคลิกภาพ ค่านิยม และคุณธรรมอย่างเหมาะสม โดยจะต้องอาศัยความรู้ ความสามารถ ทักษะ และประสบการณ์ของผู้บริหารในการวินิจฉัยสั่งการ ควบคุม การจัดการ และอำนวยความสะดวก เพื่อให้การบริหารงานบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ความสำคัญของการบริหารสถานศึกษา

นักวิชาการได้กล่าวถึงความสำคัญของการบริหารสถานศึกษา ไว้ดังนี้

จันทร์ณี สงวนนาม (2551 : 3) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความเจริญต่อคุณภาพของผลิตทางการศึกษาและต่อการพัฒนาการทุก ๆ ด้านของมนุษย์ที่เป็นทรัพยากรที่สำคัญของชาติ เพราะถ้าหากไม่มีการบริหารแล้ว การดำเนินงานของสถานศึกษา อาจจะต้องพบกับอุปสรรคมากมายจนไม่สามารถดำเนินงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้

ปรัชญา เวสารัชช์ (2554 : 3) กล่าวว่า ความสำคัญของการบริหารสถานศึกษา เป็นการบริหารจัดการที่มีระบบและดำเนินการอย่างต่อเนื่อง มีบุคคลและหน่วยงานที่รับผิดชอบเข้าร่วมดำเนินการ มีรูปแบบ ขั้นตอน กติกา และวิธีดำเนินการ มีทรัพยากรสนับสนุน และมีกระบวนการประเมินผลการศึกษาที่เที่ยงตรงและเชื่อถือได้

ครุชิต มาลัยวงศ์ (ออนไลน์. 2557) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษามีความสำคัญในการทำให้ประเทศเจริญรุ่งเรือง หากประเทศใดได้นักบริหารการศึกษาที่มีความรู้ความสามารถ มีวิสัยทัศน์ ที่กว้างไกล มีความเข้าใจงานด้านการศึกษา ประเทศนั้นก็จะมี ความรุ่งเรืองในทุก ๆ ด้าน ในทางตรงกันข้าม ถ้าประเทศใดไม่มีนักบริหารการศึกษาที่เก่ง และทำงานโดยกำหนดเอาความก้าวหน้า และความรุ่งเรืองของประเทศชาติเป็นธงชัยแล้ว ก็ยากที่ประเทศนั้นจะรุ่งเรืองได้

กูด (Good. 1973: 14) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อคุณภาพของผลผลิตทางการศึกษา เพราะการศึกษาของเยาวชนจะทำให้ประเทศเจริญรุ่งเรือง เจริญก้าวหน้า ในทุก ๆ ด้าน และส่งผลให้คนในประเทศมีการแข่งขันกับคนในประเทศอื่น ๆ ได้ดี

สรุปได้ว่า การบริหารสถานศึกษามีความสำคัญ เป็นการบริหารจัดการที่มีระบบ รูปแบบ ขั้นตอน กติกา กระบวนการประเมินผลการศึกษา วิธีดำเนินการอย่างต่อเนื่อง มีความเที่ยงตรงและเชื่อถือได้ เพื่อพัฒนาเยาวชนที่เป็นทรัพยากรที่สำคัญของชาติ และเป็นผลผลิตทางการศึกษาให้มีคุณภาพ

กระบวนการบริหารสถานศึกษา

นักวิชาการได้กล่าวถึง กระบวนการบริหารสถานศึกษา ดังนี้

สมศักดิ์ คงเที่ยง (ม.ป.ป. : 19) ได้เสนอกระบวนการบริหารออกมา 5 ประการ ดังนี้

1. การวางแผน (Planning) คือ การกำหนดทิศทางองค์การพร้อมกับเป้าหมายและแผนงานต่าง ๆ

2. การจัดองค์การ (Organizing) คือ การจัดระเบียบทรัพยากรให้เป็นระบบงานที่มีประสิทธิภาพ เป็นระบบวิธีการทำงานที่มีประสิทธิภาพสูงสุด ที่เรียกกันทั่วไปว่า “The One Best Way”

3. การจัดคนเข้าทำงาน (Staffing) คือ การจัดหา พัฒนา และธำรงรักษาในองค์การ มีทรัพยากรบุคคลที่ทรงคุณค่าสูงสุด เพื่อพร้อมที่จะปฏิบัติงานและสร้างสรรค์ความสำเร็จให้กับองค์การจากเจ้าหน้าที่ที่แต่ละคนรับปฏิบัติอยู่

4. การสั่งการ (Directing) คือ การมีศิลปะการสร้าง ความเข้าใจและรู้จักจูงใจและกำกับให้ทำงานทุกคนและทีมงานต่าง ๆ ทำงาน โดยทุ่มเทและเสริมประสานต่อกันเพื่อผลสำเร็จของส่วนรวมร่วมกัน

5. การควบคุม (Control) คือ การติดตามผลการปฏิบัติงานที่กำลังดำเนินไป เพื่อให้ทราบถึงประสิทธิภาพของการทำงานต่าง ๆ ในระหว่างกระบวนการทำงาน ทั้งนี้หากผลงานใดผิดไปจากที่คาดคิด ผู้บริหารก็จะแก้ไขและปรับให้การทำงานกลับสู่สถานะที่มีประสิทธิภาพอีกครั้ง และโดยที่การควบคุมนี้อยู่ในขั้นตอนของการปฏิบัติโดยบุคคลต่าง ๆ อยู่ ดังนั้นการติดตามผลการปฏิบัติและการปรับแก้ ต่างก็ต้องกระทำ

จันทราณี สงวนนาม (2551 : 16) ได้กล่าวถึง กระบวนการบริหารสถานศึกษาไว้ 4 ขั้นตอนด้วยกัน คือ

ขั้นที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน เป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุดเป็นพื้นฐานของการวางแผน ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องร่วมมือกันจะต้องศึกษาให้ทราบว่าสภาพปัจจุบันเป็นอย่างไร อะไรคือปัญหา

ขั้นที่ 2 การวางแผน เป็นการคาดการณ์ล่วงหน้า หรือเป็นการตัดสินใจล่วงหน้าว่าจะทำอะไร ทำไม่ อย่างไร ใครทำ ที่ไหน และเมื่อไร โรงเรียนจะต้องกำหนดวัตถุประสงค์และวิธีการที่เหมาะสมกับสภาพปัจจุบันและความต้องการของโรงเรียน

ขั้นที่ 3 ขั้นตอนการดำเนินงานตามแผน ประกอบด้วย การควบคุม กำกับติดตาม และนิเทศ กำหนดผู้ปฏิบัติและวิธีการปฏิบัติไว้อย่างชัดเจนเป็นระบบ ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายต้องปฏิบัติอย่างจริงจังตามที่กำหนด

ขั้นที่ 4 การประเมินผล เป็นขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการบริหารที่สำคัญซึ่งจะช่วยให้ผู้บริหารทราบผลการดำเนินงานว่าบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายมากน้อยเพียงใด ดังนั้น ข้อมูลที่ได้จากการประเมินผล จะย้อนกลับมาสู่ขั้นตอนที่ 1 ใหม่ เพื่อเป็นข้อมูลในการคิดแก้ไขปัญหา โดยการวางแผนในขั้นตอนที่ 2 นำไปสู่การดำเนินการตามแผนขั้นตอนที่ 3 และการประเมินผลในขั้นตอนที่ 4 ตามลำดับ

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553 : 11) กล่าวว่า กระบวนการบริหารสถานศึกษาเป็นกิจกรรมของบริหารงานที่สำคัญ 5 อย่าง ดังนี้คือ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การหรือการจัดรูปงาน (Organizing) การบริหารบุคคล (Staffing) การสั่งงานหรือบัญชาการ (Directing) การควบคุมงาน (Controlling) กับคนผู้ทำงานที่กำลังปฏิบัติอยู่ในขณะนั้นด้วย

เจสส์ (Jesse, 1999 : 140) กล่าวถึง การบริหารสถานศึกษานั้นจะต้องดำเนินการไปตามกระบวนการบริหาร ซึ่งมี 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. การวางแผน (Planning) คือ การกำหนดแผนงานและโครงการไว้ล่วงหน้า
2. การจัดองค์การ (Organizing) คือ การกำหนดตำแหน่งและหน้าที่ในหน่วยงานให้ชัดเจน
3. การสั่งการ (Directing) คือ การพิจารณาสั่งการและมอบหมายงาน

4. การประสานงาน (Coordinating) คือ การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานและตำแหน่งต่าง ๆ ในหน่วยงาน

5. การควบคุมงาน (Controlling) คือ เป็นการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน คุณทซ์ และ โอดอนเนล (Koontz and Odonnell. 2001 : 297) กล่าวถึงกระบวนการบริหารสถานศึกษา 4 ขั้นตอน ได้แก่

1. การวางแผน (Planning) คือ ประกอบด้วย การกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์กรและการปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

2. การจัดองค์กร (Organizing) แผนงานจะดำเนินการไปได้ด้วยดีก็ด้วยการจัดองค์กรที่ดี ซึ่งประกอบด้วย การนำปัจจัยทางการบริหาร เช่น คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และวิธีการบริหารที่จะทำให้เกิดสัมฤทธิ์ผล การจัดองค์กรจึงหมายถึง การนำเอาทรัพยากรการบริหารทุกประเภทมาบูรณาการเพื่อดำเนินการ

3. การจูงใจ (Motivating) คือ การจูงใจที่จะช่วยให้พนักงานทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ การจูงใจในที่นี้หมายถึง การอำนวยการ (Directing) การติดต่อสื่อสาร (Communicating) และการเป็นผู้นำในการดำเนินการ (Leading)

4. การควบคุมงาน (Controlling) เป็นการติดตามและประเมินผลเพื่อเปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานกับแผนที่ได้กำหนดไว้ว่า มีความเบี่ยงเบนไปจากความคาดหวังมากน้อยเพียงใด

สรุปได้ว่า กระบวนการบริหารสถานศึกษาเริ่มต้นจากการวางแผน โดยการศึกษาสภาพของปัญหาเพื่อกำหนดทิศทางองค์กร พร้อมตั้งเป้าหมาย การจัดองค์กร การปฏิบัติงานตามข้อตกลง การประสานงาน การสั่งการและการควบคุม การประเมินผลและการทบทวนผลการปฏิบัติงาน เพื่อนำผลมาปรับปรุงแก้ไขและกำหนดวัตถุประสงค์ใหม่ในครั้งต่อไป

ขอบข่ายการบริหารสถานศึกษา

นักวิชาการได้กำหนดขอบข่ายการบริหารสถานศึกษา ไว้ดังนี้

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดขอบข่ายและภารกิจการบริหารสถานศึกษา ออกเป็น 4 ด้าน คือ การบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป หลังจากนั้นได้กำหนดให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีบทบาทและหน้าที่ที่สถานศึกษาต้องปฏิบัติไว้ 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป (กระทรวงศึกษาธิการ. 2552 : 19) ดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การบริหารงานวิชาการ

งานวิชาการเป็นงานหลักในการบริหารจัดการให้สถานศึกษาดำเนินการได้โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วม จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหาร และการจัดการ สามารถพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนการวัดประเมินผล รวมทั้ง การจัดปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ชุมชน ท้องถิ่น ได้อย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2552 : 19)

1.1 ความหมายของการบริหารงานวิชาการ

นักวิชาการได้ให้ความหมายของการบริหารงานวิชาการ ไว้ดังนี้

จร สุนทรายุทธ (ม.ป.ป. : 11) ได้ให้ความหมายของการบริหารงานวิชาการไว้ว่า การปฏิบัติงานวิชาการเป็นการร่วมมือของบุคลากรในโรงเรียนในการจัดกิจกรรมทุกชนิดเพื่อ แก้ปัญหาและการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน ให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามวุฒิภาวะ ตามความสามารถของตนเอง และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามเป้าหมายของหลักสูตร

ทงศักดิ์ คุ่มไข่น้ำ (2550 : 15) ได้กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารสถานศึกษาโดยมีการจัดกิจกรรมทุกสิ่งทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุง การพัฒนา การเรียนการสอนให้เกิดผลดี บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อ ผู้เรียน

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553 : 76) ได้เสนอความหมายของการบริหารงาน วิชาการไว้ว่าการบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารกิจกรรมทุกชนิดที่เกี่ยวกับการพัฒนาและ ปรับปรุงการเรียนการสอนให้ได้ผลดี มีประสิทธิภาพสูงสุด หรือการบริหารงานที่ให้พลเมือง มีความรู้ มีคุณธรรม สามารถประกอบอาชีพ ดำรงตนให้เป็นพลเมืองดี ช่วยพัฒนาชาติให้เจริญก้าวหน้า ต่อไป

ปรัชญา เวสารัชช์ (2554 : 11) ได้ให้ความหมายของการบริหารงานวิชาการไว้ว่า งานวิชาการ หมายถึง การวางแผน การกำหนดนโยบายและเป้าหมายงานวิชาการ การวางโครงสร้าง และจัดทำหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดหาวัสดุอุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน การประชุมอบรม การสรรหาและการใช้ทรัพยากร การนิเทศการเรียนการสอน การวัดและ ประเมินผล การเรียน และการปรับปรุงพัฒนางานวิชาการให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น

เซอร์จีโอวานนี (Sergiovanni, 1980 : 267) ได้กล่าวถึงความหมายของการ บริหารงานวิชาการว่า หมายถึง การบริหารสถานศึกษาโดยมีการจัดกิจกรรมทุกสิ่งทุกอย่างที่ เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดี

กอร์ตัน (Gorton, 1983 : 158) กล่าวถึงการบริหารงานวิชาการว่า หมายถึง การดำเนินกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและปรับปรุงแก้ไข การเรียนการสอนของนักเรียนให้ได้ผลดี มีประสิทธิภาพมากที่สุด ซึ่งได้แก่ งานด้านหลักสูตร การจัดการเรียน การจัดการตาราง การเรียนการสอน การจัดครูเข้าสอน การพัฒนาการเรียนการสอน การพัฒนาบุคลากรทางด้านวิชาการ การวัดผลและประเมินผลรวมถึงการนิเทศการสอน

สรุปได้ว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การจัดกิจกรรมทุกประเภทที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น ประกอบด้วย งานหลักสูตร งานจัดการเรียน งานส่งเสริมงานวิชาการ งานพัฒนาบุคลากรด้านวิชาการ งานนิเทศการสอน และงานวัดผลประเมินผล โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 หลักการบริหารงานวิชาการ

กระทรวงศึกษาธิการ (2550 : 28) กล่าวว่า งานวิชาการเป็นงานหลักซึ่งเป็นภารกิจของสถานศึกษาที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มุ่งให้กระจายอำนาจในการบริหารจัดการไปให้สถานศึกษาให้มากที่สุดด้วยเจตนารมณ์ที่จะให้สถานศึกษาดำเนินการได้โดยอิสระคล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย ซึ่งจะเป็ปัจจัยสำคัญทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารและการจัดการ สามารถพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนการวัดผลประเมินผล รวมทั้งการจัดปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ชุมชน ท้องถิ่น ได้อย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ

ทงศักดิ์ คุ่มไข่น้ำ (2550 : 16) กล่าวว่า หลักการบริหารงานวิชาการเป็นการบริหารการศึกษาตามบทบาท ภาระหน้าที่ และงานของผู้บริหารสถานศึกษา การบริหารงานวิชาการถือเป็นงานหลักที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพของผู้เรียนทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ ส่วนงานอื่น ๆ ถือเป็นงานที่มีความสำคัญรองลงมาและเป็นงานสนับสนุน

เลิศดาว กลิ่นศรีสุข (ออนไลน์, 2550) กล่าวว่า หลักการบริหารงานวิชาการเป็นกิจกรรมในสถานศึกษาเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ โดยการรวบรวมข้อมูลกำกับดูแลนิเทศและติดตามเกี่ยวกับงานด้านวิชาการ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัด ประเมินผล และการเทียบโอน ผลการเรียน การประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งการเรียนรู้ การวิจัย เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550 : 28) ได้กำหนดหลักการของการบริหารงานวิชาการ ไว้ดังนี้

1. ยึดหลักให้สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้เป็นไปตามกรอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน และสังคมอย่างแท้จริง โดยมีครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วม

2. มุ่งส่งเสริมสถานศึกษาให้จัดกระบวนการเรียนรู้ โดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด

3. มุ่งส่งเสริมให้ชุมชนและสังคมมีส่วนร่วมในการกำหนดหลักสูตรกระบวนการเรียนรู้ รวมทั้งเป็นเครือข่ายและแหล่งการเรียนรู้

4. มุ่งจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐาน โดยจัดให้มีดัชนีวัดคุณภาพการจัดการหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ และสามารถตรวจสอบคุณภาพจัดการศึกษาได้ทุกช่วงชั้น ทั้งระดับเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา

5. มุ่งส่งเสริมให้มีการร่วมมือเป็นเครือข่าย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพในการจัดและพัฒนาการศึกษา

จันทรานี สงวนนาม (2551 : 10) ได้กล่าวถึง หลักการบริหารงานวิชาการที่สำคัญคือ

1. หลักการพัฒนาคุณภาพ เป็นการบริหารเพื่อนำไปสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ องค์ประกอบของคุณภาพที่เป็นตัวชี้วัดคือ ผลผลิต และกระบวนการ เป็นปัจจัยที่ทำให้บุคลากรและผู้รับบริการ ได้รับความพึงพอใจ พัฒนาศักยภาพเป็นที่ยอมรับของสังคมในระดับสากลมากขึ้น โดยอาศัยกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา ได้แก่ การควบคุมคุณภาพการตรวจสอบคุณภาพ และการประเมินผล

2. หลักการมีส่วนร่วม การปรับปรุงคุณภาพกระบวนการบริหารได้พัฒนาอย่างต่อเนื่อง สม่่าเสมอ โดยหลักการมีส่วนร่วม การเสนอแนะและการพัฒนาในงานวิชาการ ต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่าย จึงอาจดำเนินรูปของคณะกรรมการวิชาการ โดยมีเป้าหมายนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพได้มากขึ้น การมีส่วนร่วมต้องเริ่มจาก การร่วมคิด ร่วมทำและร่วมประเมินผล

3. หลัก 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และการประหยัด

4. หลักความเป็นวิชาการ หมายถึง ลักษณะที่ครอบคลุมเนื้อหาสาระของวิชาการ ได้แก่ หลักการพัฒนาหลักสูตร หลักการเรียนรู้ หลักการสอน หลักการวัดผลประเมินผล หลักการนิเทศการศึกษา และหลักการวิจัย

สันติ บุญภิรมย์ (2552 : 20) ได้เสนอหลักการของการบริหารวิชาการ ไว้ดังนี้

1. สถานศึกษาต้องคำนึงถึงองค์ประกอบหลักที่สำคัญของงานวิชาการ ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม การเรียนการสอน และการจัดประเมินผลการเรียนการสอน

2. สถานศึกษาต้องมีกลไกควบคุมมาตรฐานทางวิชาการของสถานศึกษาให้มีคุณภาพ จะได้มีทิศทางการพัฒนางานวิชาการอย่างชัดเจน และไปในทิศทางเดียวกัน สอดคล้องกับการประเมินคุณภาพภายในและการประเมินจากหน่วยงานภายนอก

3. สถานศึกษาต้องมีการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอน การวัดประเมินผล การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยคำนึงถึงผู้เรียนเป็นสำคัญ

4. สถานศึกษาต้องมีโครงสร้างการบริหารงานวิชาการที่ชัดเจน มีการกระจายอำนาจและความรับผิดชอบให้ผู้ปฏิบัติงาน โดยคำนึงถึงความรู้ความสามารถและความเหมาะสมของผู้ปฏิบัติงาน

5. สถานศึกษาต้องมีการประเมินติดตามผลการปฏิบัติงานทางวิชาการเพื่อให้ได้มาตรฐานของงานวิชาการ และนำผลที่ได้มาปรับปรุงวางแผนงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

6. สถานศึกษาต้องมีเครือข่ายการประสานงานความร่วมมือระหว่างครอบครัว ชุมชน เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการของสถานศึกษาในการพัฒนาผู้เรียน

7. สถานศึกษาต้องสามารถบริหารงานวิชาการได้อย่างมีอิสระ คล่องตัว และสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและชุมชน

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553 : 15) ได้เสนอหลักการของการบริหารวิชาการ ไว้ดังนี้

1. สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้เป็นไปตามกรอบหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐานและสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนและสังคมอย่างแท้จริง โดยมีครู ผู้บริหาร ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

2. สถานศึกษาจัดกระบวนการเรียนรู้โดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญสูงสุด

3. ส่งเสริมให้ชุมชนและสังคมมีส่วนร่วมในการกำหนดหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ รวมทั้งเป็นเครือข่ายและแหล่งเรียนรู้

4. มุ่งจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐาน โดยจัดให้มีดัชนีชี้วัดคุณภาพการจัดการ หลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้และสามารถตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษาได้ทุกช่วงชั้น

5. มุ่งส่งเสริมให้มีการร่วมมือเป็นเครือข่าย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพในการจัดและพัฒนาการศึกษา

สรุปได้ว่า หลักการบริหารงานวิชาการต้องเป็นไปตามกรอบหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน โดยเน้นผู้เรียน เป็นศูนย์กลางในการจัดกระบวนการเรียนรู้ รวมทั้งเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วม ในการดำเนินงาน และมีกลไกในการควบคุมมาตรฐานทางวิชาการที่ชัดเจน

1.3 ขอบข่ายของการบริหารงานวิชาการ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550 : 29) ได้กำหนดขอบข่าย ของการบริหารวิชาการไว้ 17 ด้าน ดังนี้

1. การพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตร ท้องถิ่น

2. การวางแผนงานด้านวิชาการ

3. การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา

4. การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา

5. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้

6. การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน

7. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา

8. การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้

9. การนิเทศการศึกษา

10. การแนะแนว

11. การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา

12. การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ

13. การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น

14. การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครั้ว องค์กร หน่วยงาน

สถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

15. การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา

16. การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา

17. การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ (2552 : 10) ได้กำหนดขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ

ของสถานศึกษา ประกอบด้วย ขอบข่าย 12 ด้าน ดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้

3. การวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน
 4. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
 5. การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา
 6. การพัฒนาแหล่งเรียนรู้
 7. การนิเทศการศึกษา
 8. การแนะแนวการศึกษา
 9. การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
 10. การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน
 11. การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น
 12. การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครั ว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษาให้สอดคล้องกับการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน
- ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553 : 3) ได้กล่าวถึงขอบข่ายของการบริหารวิชาการ ซึ่งประกอบด้วย

1. การวางแผนเกี่ยวกับงานวิชาการ เป็นการวางแผนเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร และการนำหลักสูตรไปใช้ การจัดการล่วงหน้าเกี่ยวกับการเรียนการสอน มีรายละเอียดของงานดังนี้
 - 1.1 แผนปฏิบัติงานวิชาการ ได้แก่ การประชุมเกี่ยวกับหลักสูตรการจัดปฏิทิน การศึกษา ความรับผิดชอบงานตามภาระหน้าที่ การจัดชั้นตอนและเวลาในการทำงาน
 - 1.2 โครงการสอน เป็นการจ้ดรายละเอียดเกี่ยวกับวิชาที่ต้องสอนตามหลักสูตร
 - 1.3 บันทึกการสอน เป็นการแสดงรายละเอียดของการกำหนดเนื้อหาที่จะสอนในแต่ละคาบเวลาของแต่ละวันหรือสัปดาห์ โดยการวางแผนไว้ล่วงหน้า และยึดโครงการสอนเป็นหลัก
2. การจัดดำเนินงานเกี่ยวกับการเรียนการสอน เพื่อให้การสอนในสถานศึกษาดำเนินไปด้วยดี และสามารถปฏิบัติได้ จึงมีการจัดเกี่ยวกับการเรียนการสอน ดังนี้
 - 2.1 การจัดตารางสอนเป็นการกำหนดวิชา เวลา ผู้สอน สถานที่ ตลอดจนผู้เรียนในแต่ละรายวิชา
 - 2.2 การจัดชั้นเรียน เป็นงานที่ฝ่ายวิชาการต้องประสานกับฝ่ายอาคารสถานที่ รวมทั้งการจัดตั้งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในห้องเรียน
 - 2.3 การจัดครูเข้าสอน การจัดครูเข้าสอนต้องพิจารณาถึงความพร้อมของสถานศึกษาและความพร้อมของบุคลากร รวมถึงการเชิญวิทยากรภายนอกมาช่วยสอน

2.4 การจัดแบบเรียน โดยปรกติสถานศึกษาในกระทรวงศึกษาธิการจะใช้แบบเรียนที่กระทรวงกำหนด นอกจากนั้น ครูอาจใช้หนังสืออื่นเป็นหนังสือประกอบหรือเอกสารจากที่ครูเตรียมเอง

2.5 การปรับปรุงการเรียนการสอน เป็นการพัฒนาครูผู้สอนให้ก้าวหน้าวิทยาการเทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการ ความก้าวหน้าของสังคม ธุรกิจ อุตสาหกรรม เป็นต้น

2.6 การฝึกงาน จุดมุ่งหมายของการฝึกงาน เป็นการให้นักเรียนนักศึกษารู้จักนำเอาทฤษฎีมาประยุกต์ใช้กับชีวิตจริง ทั้งยังมุ่งให้ผู้เรียนได้เห็นปัญหาที่แท้จริงในสาขาวิชา และอาชีพนั้น เพื่อให้โอกาสผู้เรียน ได้เตรียมตัวที่จะออกไปเผชิญกับชีวิตจริงต่อไป

3. การบริหารเกี่ยวกับการเรียนการสอน เป็นการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก และการส่งเสริมการจัดหลักสูตร และ โปรแกรมการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและคุณภาพ ได้แก่

3.1 การจัดสื่อการเรียนการสอนเป็นสิ่งที่เอื้อต่อการศึกษานักศึกษา เน้นเครื่องมือและกิจกรรมให้ครูเลือกใช้การสอน

3.2 การจัดห้องสมุด เป็นที่รวมหนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ และวัสดุอุปกรณ์ที่เป็นแหล่งวิทยาการ ให้นักเรียนนักศึกษาได้ศึกษาและค้นคว้าเพิ่มเติม

3.3 การนิเทศการสอน เป็นการช่วยเหลือแนะแนวครูให้เกิดการปรับปรุงแก้ไขปัญหาการเรียนการสอน

4. การวัดและประเมินผล กระบวนการเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในด้านการตรวจสอบและวิเคราะห์ผลการเรียน

สรุปได้ว่า ขอบข่ายของการบริหารงานวิชาการ เป็นการวางแผนและพัฒนาหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียน การวัดและประเมินผลตามสภาพจริง การแนะแนว การนิเทศครู การส่งเสริมและสนับสนุน การทำวิจัย สื่อนวัตกรรม การพัฒนาเทคโนโลยี แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่หลากหลาย การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ตลอดจนการสร้างเครือข่ายและบริการวิชาการแก่ชุมชน

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

2. การบริหารงานงบประมาณ

การบริหารงานงบประมาณเป็นกระบวนการควบคุมงบประมาณรายจ่ายให้เป็นไปตามแผนงาน เพื่อให้การใช้งบประมาณให้เป็นประโยชน์มากที่สุด การใช้จ่ายงบประมาณ การเบิกจ่ายเงิน และการตรวจสอบ รวมทั้งการรายงานผลการปฏิบัติงานต่าง ๆ ซึ่งมีนักวิชาการ ได้ให้ความหมายของการบริหารงานงบประมาณไว้หลายทัศนะด้วยกัน ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2552 : 17)

2.1 ความหมายของการบริหารงานงบประมาณ

นักวิชาการได้ให้ความหมายของการบริหารงานงบประมาณ ไว้ดังนี้

วิศิษฐ์ กมลานนท์ (ม.ป.ป. : 13) ได้กล่าวไว้ว่า การบริหารงานงบประมาณ หมายถึง การจัดทำงบประมาณ การจัดทำบัญชี การใช้จ่ายเงิน และการควบคุมตรวจสอบทางการเงิน และทรัพย์สิน

หวน พิณรุฬห์ (2549 : 15) ได้ให้ความหมายของการบริหารงานงบประมาณไว้ว่า หมายถึง การดำเนินการเพื่อให้การรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน และการจัดทำเอกสารต่าง ๆ เกี่ยวกับการเงินให้ดำเนินไปด้วยความถูกต้องเรียบร้อยตามระเบียบและแนวปฏิบัติของทางราชการ อย่างครบถ้วนปัจจุบัน

จิระ หงส์คารมภ์ (2550 : 17) ได้กล่าวไว้ว่า การบริหารงานงบประมาณ หมายถึง การใช้จ่ายเงินเพื่อให้การดำเนินการต่าง ๆ บรรลุถึงเป้าหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการควบคุมดูแลการดำเนินงานได้อีกด้วย

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2550 : 17) ได้ให้ความหมายการบริหารงานงบประมาณไว้ว่า การใช้จ่ายเงินเพื่อให้การดำเนินการต่าง ๆ บรรลุถึงเป้าหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการควบคุมดูแลการดำเนินงานได้อีกด้วย

จอร์แดน และคณะ (Jordan and et al. 1985 : 152) ได้กล่าวไว้ว่า การบริหารงานงบประมาณ หมายถึง รายจ่ายช่วงระยะเวลาหนึ่ง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการจัดการศึกษา ช่วงระยะเวลาดังกล่าว ปกติกำหนดไว้หนึ่งปี โดยกฎหมายงบประมาณเป็นหัวใจของกระบวนการจัดการ ซึ่งมีผลกระทบต่อการศึกษาทั้งทางตรงและทางอ้อม แผนงบประมาณและแผนการศึกษาที่ดีจะทำให้เป้าหมายของการศึกษาบรรลุผลสำเร็จได้อย่างราบรื่น

สรุปได้ว่า การบริหารงานงบประมาณ หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับนโยบาย การวางแผนการใช้จ่ายเงิน การทำบัญชี การจัดหารายได้ กองทุนโรงเรียน การบริหารทรัพย์สิน การควบคุมตรวจสอบการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ เพื่อต้องการใช้บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ และทรัพยากรอื่น ๆ ให้เกิดประโยชน์สูงสุด สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 หลักการบริหารงานงบประมาณ

ธรร สุนทรายุทธ (ม.ป.ป. : 25) กล่าวว่า การบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษามีหลักการมุ่งเน้นความเป็นอิสระในการบริหารจัดการ มีความคล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ ยึดการบริหารมุ่งเน้นผลงาน ให้มีการจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษา รวมทั้งการจัดหารายได้จากการบริการมาใช้บริหารจัดการเพื่อประโยชน์ทางการศึกษา ส่งผลให้เกิดคุณภาพที่ดีต่อผู้เรียน

จรรยาบรรณ (2550 : 21) หลักการบริหารงบประมาณ เป็นหลักการการบริหาร เพื่อบรรลุผลตามเป้าหมาย ด้วยการจัดระบบบริหารจัดการงบประมาณที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้น เพื่อให้การบริหารจัดการศึกษาประสบผลสำเร็จตามเจตนารมณ์ที่ตั้งไว้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมี ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารงานงบประมาณเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงาน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550 : 29) ได้กำหนดหลักการ บริหารงบประมาณไว้ ดังนี้

1. ยึดหลักความเท่าเทียมกันและความเสมอภาคทางโอกาสการศึกษาของผู้เรียน ในการจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. มุ่งพัฒนาขีดความสามารถในการบริหารจัดการงบประมาณมาตรฐานการจัดการ ทางการเงินทั้ง 7 ด้าน เพื่อรองรับการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ดังนี้

2.1 การวางแผนงบประมาณ

2.2 การคำนวณต้นทุนผลผลิต

2.3 การจัดระบบการจัดหาพัสดุ

2.4 การบริหารทางการเงินและการควบคุมงบประมาณ

2.5 การรายงานทางการเงินและผลการดำเนินงาน

2.6 การบริหารสินทรัพย์

2.7 การตรวจสอบภายใน

3. ยึดหลักการกระจายอำนาจในการบริหารจัดการงบประมาณ โดยจัดสรร งบประมาณให้เป็นลักษณะของวงเงินรวมแก่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาซึ่งอยู่ใน ระยะของการพัฒนา

4. มุ่งเน้นการเสริมสร้างประสิทธิภาพและประสิทธิผลของระบบการจัดการ งบประมาณของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาให้มีความเป็นอิสระในการตัดสินใจ มีความคล่องตัว ควบคู่กับความโปร่งใสและความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้จากผลสำเร็จของงาน และทรัพยากรที่ใช้

สรุปได้ว่า การบริหารงานงบประมาณต้องยึดความเสมอภาคทางการศึกษา การกระจายอำนาจในการบริหารงบประมาณ ความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ความมีอิสระ ในการตัดสินใจ ความคล่องตัว ความโปร่งใส การตรวจสอบผลสำเร็จของงาน เพื่อประโยชน์ ทางการศึกษาและส่งผลให้เกิดคุณภาพที่ดีต่อผู้เรียน

2.3 ขอบข่ายการบริหารงานงบประมาณ

จรรยาบรรณ (2550 : 21) ได้กล่าวถึงขอบข่ายของการบริหารงานงบประมาณว่า ประกอบด้วย

1. ให้สถานศึกษามีวัตถุประสงค์ และอำนาจหน้าที่เพื่อจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ และกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ
2. ในกิจการทั่วไปของสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับบุคคลภายนอกให้ผู้อำนวยการ สถานศึกษาเป็นผู้แทนนิติบุคคลสถานศึกษา
3. ให้สถานศึกษามีอำนาจปกครองดูแลบำรุงรักษา ใช้และจัดหาผลประโยชน์ จากทรัพย์สินที่มีผู้อุทิศให้แก่สถานศึกษา เว้นแต่การจำหน่ายอสังหาริมทรัพย์ที่มีผู้อุทิศให้สถานศึกษา ต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการ และเมื่อจำหน่ายอสังหาริมทรัพย์แล้วให้สถานศึกษารายงานให้ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทราบโดยเร็ว
4. ในกรณีที่ต้องมีการจดทะเบียนสิทธิขึ้นทะเบียน หรือดำเนินการทางทะเบียนใด ๆ เกี่ยวกับทรัพย์สินที่มีผู้อุทิศให้แก่สถานศึกษา ให้สถานศึกษาสามารถดำเนินการทางทะเบียนดังกล่าว ในนามนิติบุคคลสถานศึกษา
5. ในกรณีนิติบุคคลสถานศึกษาถูกฟ้องคดี ให้สถานศึกษารายงานให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อแจ้งให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานทราบ เพื่อดำเนินการ แต่งตั้งผู้รับผิดชอบดำเนินคดีโดยเร็ว
6. สถานศึกษาจะมีอิสระในการบริหารงบประมาณในส่วนของที่ตั้งไว้สำหรับ สถานศึกษาตามที่ได้รับการกำหนดวงเงิน และได้รับมอบอำนาจจากเลขาธิการคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ตามหลักเกณฑ์ที่เลขาธิการ คณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐานกำหนด ยกเว้นงบประมาณในหมวดเงินเดือน
7. สถานศึกษามีอิสระในการบริหารจัดการเกี่ยวกับการพัสดุในส่วนที่อยู่ในความดูแล รับผิดชอบ หรืออยู่ในวงเงินงบประมาณที่ได้รับมอบหมาย ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์ที่เลขาธิการ คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด
8. การรับบริจาคเงิน หรือทรัพย์สินที่มีผู้อุทิศให้แก่สถานศึกษา ให้สถานศึกษา บริจาคตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการรับเงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคให้ทางราชการ และตามหลักเกณฑ์ที่เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด
9. การบริหารจัดการเกี่ยวกับการเงิน และบัญชีของสถานศึกษาบริจาคตามระเบียบ ที่เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด
10. ให้สถานศึกษาจัดทำบัญชีแสดงรายการรับจ่ายเงินและทรัพย์สินที่มีผู้อุทิศให้ เป็นหลักฐานและรายงานให้ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทราบทุกสิ้นปีงบประมาณ การบริหารงานบุคคลของสถานศึกษาให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎหมายว่าด้วยระเบียบ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550 : 28) ได้กำหนดขอบข่ายการบริหารงบประมาณ ดังนี้

1. การจัดทำแผนการงบประมาณและคำขอตั้งงบประมาณ เพื่อเสนอต่อเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. การจัดทำแผนปฏิบัติการใช้จ่ายเงิน ตามที่ได้รับจัดสรรงบประมาณจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยตรง

3. การอนุมัติการใช้จ่ายงบประมาณที่ได้รับจัดสรร

4. การขอโอนและการขอเปลี่ยนแปลงงบประมาณ

5. การรายงานผลการเบิกจ่ายงบประมาณ

6. การตรวจสอบ ติดตาม และรายงานการใช้งบประมาณ

7. การตรวจสอบ ติดตามและรายงานการใช้ผลผลิตจากงบประมาณ

8. การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา

9. การปฏิบัติงานอื่นใดตามที่ได้รับมอบหมายเกี่ยวกับกองทุนเพื่อการศึกษา

10. การบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษา

11. การวางแผนพัสดุ

12. การกำหนดแบบรูปราชการ หรือคุณลักษณะเฉพาะของครุภัณฑ์หรือสิ่งก่อสร้างที่ใช้เงินงบประมาณเพื่อเสนอต่อเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

13. การพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการจัดทำและจัดหาพัสดุ

14. การจัดหาพัสดุ

15. การควบคุมดูแล บำรุงรักษาและจำหน่ายพัสดุ

16. การจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สิน

17. การเบิกเงินจากคลัง

18. การรับเงิน การเก็บรักษาเงิน และการจ่ายเงิน

19. การนำ เงินส่งคลัง

20. การจัดทำบัญชีการเงิน

21. การจัดทำรายงานทางการเงินและงบการเงิน

22. การจัดทำหรือจัดหาแบบพิมพ์บัญชี ทะเบียน และรายงาน

กระทรวงศึกษาธิการ (2552 : 10) ได้กำหนดขอบข่ายการบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษา ประกอบด้วย ขอบข่าย 7 ด้าน ดังนี้

1. การจัดทำและเสนอของบประมาณ

2. การจัดสรรงบประมาณ

3. การตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการใช้เงินและผลการดำเนินงาน
4. การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา
5. การบริหารการเงิน
6. การบริหารบัญชี
7. การบริหารพัสดุและสินทรัพย์

สรุปได้ว่า ขอบข่ายของการบริหารงานงบประมาณ ประกอบด้วย การจัดทำ แผนงานงบประมาณ แผนปฏิบัติการใช้จ่ายเงิน การทำบัญชีรับ-จ่าย และเก็บรักษาเงิน การติดตาม ตรวจสอบการใช้งบประมาณ การรายงานเบิกจ่ายงบประมาณ การระดมทรัพยากรและการลงทุน เพื่อการศึกษา การจัดทำทะเบียนวัสดุครุภัณฑ์ การจัดซื้อจัดจ้าง การควบคุมดูแล บำรุงรักษา และจำหน่ายพัสดุ การบริหารพัสดุและสินทรัพย์ ตลอดจนการจัดทำรายงานทางการเงิน

3. การบริหารงานบุคคล

การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา เป็นภารกิจสำคัญที่มุ่งส่งเสริมให้สถานศึกษา สามารถปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองภารกิจของสถานศึกษา และเพื่อให้ดำเนินการด้านการบริหารงาน บุคคลให้เกิดความคล่องตัว มีอิสระภายใต้กฎหมาย ระเบียบ เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล ครูและ บุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนา มีความรู้ ความสามารถ มีขวัญกำลังใจ ได้รับการยกย่อง เชิดชูเกียรติ มีความมั่นคงและก้าวหน้าในวิชาชีพ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา ของผู้เรียนเป็นสำคัญ มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของการบริหารงานบุคคลไว้หลายทัศนะ ด้วยกัน ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552 : 17)

3.1 ความหมายของการบริหารงานบุคคล

นักวิชาการได้ให้ความหมายของการบริหารงานบุคคล ไว้ดังนี้

จร สุนทรายุทธ (ม.ป.ป. : 22) ได้กล่าวว่า การบริหารงานบุคคล หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับบุคคลในองค์กรหรือหน่วยงาน นับตั้งแต่การสรรหาบุคคลมาปฏิบัติงาน การบรรจุแต่งตั้ง การพัฒนา การประเมินผลการปฏิบัติงาน ไปจนถึงการให้บุคคลพ้นจากงาน

วันชัย มีชาติ (2549 : 52) ได้กล่าวว่า การบริหารงานบุคคล หมายถึง การเลือกสรร บุคคลเข้ามาทำงานให้หน่วยงาน การบรรจุคนให้เหมาะสมกับงาน การดูแลการปฏิบัติงาน ในหน่วยงานให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ให้มีโอกาสในความเจริญก้าวหน้าในวิชาชีพ

กมล ฉายาวัฒน์ (2549 : 50) ได้ให้ความหมายงานบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา ไว้ว่า เป็นการดำเนินงานต่าง ๆ เกี่ยวกับบุคคล การคัดเลือกบุคคล การให้การศึกษอบรม การกำหนด สิ่งตอบแทนต่าง ๆ การควบคุมอัตราค่าจ้าง การเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน การสร้างภาวะผู้นำ ตลอดจนการสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีในองค์กร

ณัฐพันธ์ เขจรนันท์ (2549 : 19) ได้กล่าวว่า การบริหารงานบุคคล หมายถึง การจัดการให้มีการใช้ทรัพยากรบุคคลให้ปฏิบัติงานอันจะเกิดประโยชน์สูงสุดแก่องค์กร ทั้งนี้ อาศัยกระบวนการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการวางแผนด้านกำลังคน การสรรหา การคัดเลือก การฝึกอบรม การเลื่อนตำแหน่ง โยกย้าย ขวัญกำลังใจ และการประเมินผลการปฏิบัติงาน เพื่อให้ การปฏิบัติงานขององค์กรบรรลุวัตถุประสงค์และเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

จอย (Joyce. 1992 : 35) ได้ให้ความหมายของการบริหารงานบุคคลไว้ว่า การวางแผน อัตรากำลังคน การสรรหาบุคลากร การบรรจุแต่งตั้ง การพัฒนาบุคลากร การให้รางวัลและค่าตอบแทน การประเมินผลการปฏิบัติงาน

บาร์เมส (Barmes. 1995 : 453-A) ได้ให้ความหมายของการบริหารงานบุคคลไว้ว่า กระบวนการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับบุคลากรในหน่วยงานหรือองค์กร เพื่อให้ได้บุคคลมาปฏิบัติงาน ตามความต้องการ และบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า การบริหารงานบุคคล หมายถึง กระบวนการดำเนินงานเกี่ยวกับบุคคล ในหน่วยงาน เพื่อให้ได้มาซึ่งบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ เหมาะสมกับความต้องการของหน่วยงาน การพัฒนาบุคลากรและการประเมินผลการปฏิบัติงาน รวมทั้งการให้พ้นจากงาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ

3.2 หลักการบริหารงานบุคคล

ธร สุนทรายุทธ (ม.ป.ป. : 24) ได้กล่าวถึงหลักการบริหารงานบุคคลว่าเป็นหลักการ บริหารเพื่อให้เกิดการพัฒนาบุคคลอย่างต่อเนื่อง ในการบริหารงานบุคคลของเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาตามนโยบาย กฎหมาย และหลักเกณฑ์ที่กำหนด โดยยึดหลักความเป็นอิสระในการ บริหารงานบุคคลของเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล

นงนุช วงษ์สุวรรณ (ม.ป.ป. : 19) ได้กล่าวว่า หลักการบริหารงานบุคคล ตามระบบ คุณธรรมมี 4 ประการ คือ

1. หลักความสามารถ หมายถึง การบรรจุบุคลากรเข้าทำงาน จะต้องยึดหลักความรู้ ความสามารถของบุคคลเป็นสำคัญ ต้องคัดเลือกเพื่อให้ได้ผู้ที่มีความรู้ความสามารถเหมาะสมกับ ตำแหน่ง และจะต้องมีกำหนดไว้ชัดเจนว่าตำแหน่งใดต้องการบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ อย่างไร ต้องมีการประกาศให้ผู้ที่มีความรู้ความสามารถมาสมัครสอบให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ การโอน การย้าย การเลื่อนตำแหน่งก็ต้องคำนึงถึงหลักความรู้ความสามารถของบุคคลเป็นสำคัญด้วย

2. หลักความเสมอภาค หมายถึง การกำหนดให้ผู้ที่มีความรู้ความสามารถตามพื้นที่ กำหนดไว้ มีสิทธิจะสมัครเข้าสอบแข่งขันเพื่อบรรจุเข้ารับราชการได้ทุกคน (Open to All) โดยไม่ คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างชาติตระกูล ศาสนา เป็นการให้โอกาสแก่ผู้มีสิทธิอย่างเท่าเทียมกัน

(Equal Pay for Opportunity) และการกำหนดเงินเดือนหรือค่าตอบแทนของข้าราชการก็ควรยึดหลักความเสมอภาคเป็นสำคัญเช่นกัน กล่าวคือ งานที่มีหน้าที่และความรับผิดชอบอย่างเดียวกันหรือระดับเดียวกันก็จะได้รับเงินเดือนหรือค่าตอบแทนเท่ากัน (Equal Pay for Equal Work) นอกจากนี้ข้าราชการทุกคนจะได้รับการปฏิบัติเท่าเทียมกันเสมอหน้ากันด้วยระเบียบและมาตรฐานการบริหารบุคลากรอย่างเดียวกัน

3. หลักความมั่นคง หมายถึง การให้หลักประกันแก่ผู้ที่จะเป็นข้าราชการว่าจะมีความมั่นคงในชีวิตการทำงาน สามารถยึดหลักราชการเป็นอาชีพได้ตราบเท่าที่ยังมีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติราชการ มีความประพฤติดี และมีความซื่อสัตย์สุจริตต่อหน้าที่ราชการ โดยให้เงินเดือนเพียงพอกับค่าครองชีพ และสวัสดิการ และประโยชน์เกื้อกูลอื่น ๆ มีบำเหน็จหรือมีบำนาญให้เพื่อเลี้ยงชีพอันควรแก่อัตภาพในบั้นปลายชีวิต นอกจากนี้หลักความมั่นคงนี้ยังจะเป็นการประกันมิให้ข้าราชการถูกกลั่นแกล้ง หรือถูกออกจากราชการโดยไม่มีเหตุผล

4. หลักความเป็นกลางทางการเมือง หมายถึง การให้ข้าราชการประจำต้องเป็นกลางทางการเมือง กล่าวคือ ข้าราชการประจำต้องปฏิบัติหน้าที่ตามนโยบายของรัฐบาลอย่างเต็มความสามารถ และนโยบายจากรัฐบาลที่มาจากพรรคการเมืองที่ตนชอบหรือไม่ชอบก็ตาม ทั้งนี้เพราะว่าตามหลักการปกครองระบบประชาธิปไตยนั้นถือว่านโยบายของรัฐบาลเป็นการแสดงออกถึงความต้องการหรือเจตนารมณ์ของประชาชน ดังนั้น ไม่ว่ารัฐบาลใดหรือพรรคการเมืองใดเข้ามาบริหารประเทศ ข้าราชการประจำจะต้องปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาลนั้นอย่างเต็มความสามารถจะละเลยเพิกเฉยได้ ในทางกลับกันข้าราชการจะดำรงตำแหน่งเป็นกรรมการหรือเจ้าหน้าที่พรรคการเมืองใด ๆ ไม่ได้

ปราชญา กล้าผจญ และพอลดา บุตรสุขทิวังศ์ (2550 : 7) กล่าวถึง หลักการบริหารงานบุคคลไว้ว่า การบริหารงานบุคคลจะต้องยึดหลัก ดังนี้

1. ความเท่าเทียมกัน คือ การให้ความเท่าเทียมกันในการรับสมัครงานโดยไม่กีดกันในเรื่องของฐานะ เพศ ศิวิ และศาสนา

2. ความสามารถ คือ การยึดถือความรู้และความสามารถและคุณวุฒิ เป็นหลักในการคัดเลือกบุคคลเข้าทำงานและให้ความดีความชอบ

3. ความมั่นคง คือการให้ความมั่นคงในการทำงานแก่บุคลากรจะให้บุคลากรใดออกจากงานต้องมีเหตุผลที่สมควรและเมื่อบุคลากรพ้นจากงานโดยไม่มีเหตุผลจะต้องให้ผลตอบแทนเพื่อการดำรงชีพ

4. การพัฒนา คือ การให้การศึกษอบรม เพิ่มพูนความรู้ความสามารถของบุคลากร เพื่อให้มีความเจริญก้าวหน้า

5. ความเหมาะสม คือ การให้บุคลากรได้ทำงานให้สมกับคุณวุฒิความรู้ความสามารถของเขา

6. ความยุติธรรม คือ การกำหนดค่าตอบแทนและผลประโยชน์ต่างๆ ให้เหมาะสมและปริมาณของงานที่รับผิดชอบ โดยยึดหลักงานเท่ากันเงินก็ต้องเท่ากันไม่ว่าผู้ปฏิบัติงานนั้นจะเป็นใคร และมีระบบพิจารณาความดีความชอบ การเลื่อนขั้นเงินเดือนที่เป็นธรรม

7. การให้สวัสดิการ คือ การจัดให้มีสวัสดิการและความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ

8. การส่งเสริมและป้องกัน คือ การส่งเสริมให้บุคลากรมีคุณธรรม จริยธรรม ตลอดจนการป้องกันมิให้บุคลากรกระทำความผิดและมีการลงโทษผู้ประพฤติผิด

9. การมีมนุษยสัมพันธ์ คือ การส่งเสริมสร้างบรรยากาศและความสัมพันธ์อันดีให้เกิดขึ้นระหว่างบุคคลให้หน่วยงานและการให้เกียรติซึ่งกันและกัน

10. ความทันสมัย คือ การนำวิทยาการสมัยใหม่ต่างๆ เข้ามาช่วยในการปรับปรุงวิธีการทำงานและการบริหารงานบุคลากรให้มีความเหมาะสมและทันสมัยอยู่เสมอ เพื่อประสิทธิภาพที่สูงขึ้น

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550 : 30) ได้กล่าวถึง หลักการในการบริหารงานบุคคล ไว้ดังนี้

1. ยึดหลักความต้องการและการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในการบริหารงานบุคคลของเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาตามนโยบาย กฎหมายและหลักเกณฑ์ที่กำหนด

2. ยึดหลักความเป็นอิสระในการบริหารงานบุคคลของเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาตามนโยบาย กฎหมายและหลักเกณฑ์ที่กำหนด

สรุปได้ว่า หลักการบริหารงานบุคคล ต้องมุ่งส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรในหน่วยงานให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานโดยอาศัยความรู้ ความสามารถ ความยุติธรรม มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ยึดหลักธรรมาภิบาล การสร้างขวัญกำลังใจที่ดีมีความมั่นคงและก้าวหน้าในวิชาชีพ รวมทั้งสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน ซึ่งจะส่งผลต่อความอยู่รอดขององค์กรและการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียน

3.3 ขอบข่ายการบริหารงานบุคคล

กระทรวงศึกษาธิการ (2550 : 78) เสนอขอบข่ายการบริหารงานบุคคล ไว้ดังนี้

1. การวางแผนอัตรากำลัง และกำหนดตำแหน่ง

2. การสรรหา การบรรจุ และแต่งตั้ง

3. การจัดทำทะเบียนประวัติบุคลากร

4. การพัฒนาบุคลากร

5. พิจารณาความดีความชอบ และให้ขวัญกำลังใจในการทำงาน
 6. การเลื่อนตำแหน่งทางวิชาการ
 7. การส่งเสริมวินัย และดำเนินการทางวินัย
 8. การปกครอง บังคับบัญชาบุคลากร
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550 : 31) เสนอขอขยายภารกิจ บทบาทและหน้าที่ของสถานศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล ไว้ดังนี้
1. การวางแผนอัตรากำลัง
 2. การจัดสรรอัตรากำลังข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
 3. การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง
 4. การเปลี่ยนตำแหน่งให้สูงขึ้น การย้ายข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
 5. การดำเนินการเกี่ยวกับการเลื่อนขั้นเงินเดือน
 6. การลาทุกประเภท
 7. การประเมินผลการปฏิบัติงาน
 8. การดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ
 9. การสั่งพักราชการ การสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน
 10. การรายงานการดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ
 11. การอุทธรณ์และการร้องทุกข์
 12. การออกจากราชการ
 13. การจัดทำระบบและการจัดทำทะเบียนประวัติ
 14. การจัดทำบัญชีรายชื่อและให้ความเห็นเกี่ยวกับการเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์
15. การส่งเสริมการประเมินวิทยฐานะข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
 16. การส่งเสริมและยกย่องเชิดชูเกียรติ
 17. การส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพ
 18. การส่งเสริมวินัย คุณธรรมสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
 19. การริเริ่มส่งเสริมการขอรับใบอนุญาต
 20. การพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
- กระทรวงศึกษาธิการ (2552 : 11) ได้กำหนดขอขยายการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษา ประกอบด้วย ขอบข่าย 5 ด้าน ดังนี้
1. การวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง
 2. การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง

3. การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ วินัย

4. การรักษาวินัย

5. การออกจากราชการ

สรุปได้ว่า ขอบข่ายงานการบริหารงานบุคคล ประกอบด้วย การวางแผน อัตรากำลัง การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง การจัดทำทะเบียนประวัติบุคลากร การพัฒนาบุคลากร การพิจารณาความดีความชอบ การเลื่อนตำแหน่งทางวิชาการ การดำเนินงานทางวินัยและการลงโทษ การประเมินผลการปฏิบัติงาน โดยให้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วม ติดตามผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

4. การบริหารงานทั่วไป

การบริหารงานทั่วไปเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบบริหารองค์การให้บริการงานอื่น ๆ บรรลุตามมาตรฐานคุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดไว้ มุ่งส่งเสริมในการพัฒนาการบริหาร และการจัดการศึกษาของสถานศึกษา โดยเน้นผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นหลัก ภายใต้ความโปร่งใส ความรับผิดชอบ และตรวจสอบได้ ตลอดจนการมีส่วนร่วมของบุคคล ชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีนักวิชาการ ได้ให้ความหมายของการบริหารงานทั่วไปไว้หลายทัศนะด้วยกัน ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552 : 19)

4.1 ความหมายของการบริหารงานทั่วไป

นักวิชาการได้ให้ความหมายของการบริหารงานทั่วไป ไว้ดังนี้

ทงศักดิ์ คุ่มไข่น้ำ (2550 : 15) กล่าวว่า การบริหารงานทั่วไป เป็นงานที่มีบทบาทหลักในการประสานส่งเสริมสนับสนุน และอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการให้บริการการศึกษาทุกรูปแบบ มุ่งพัฒนาโรงเรียนให้ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม เน้นความโปร่งใส ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ ตลอดจนการมีส่วนร่วมของบุคคล ชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมในการบริหารและการจัดการศึกษาของโรงเรียนตามหลักการบริหารที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นหลัก

พิสมัย ถิระแก้ว (2549 : 39) กล่าวว่า การบริหารงานทั่วไปหมายถึง การดำเนินงานที่เกี่ยวกับการบริการหน่วยงานต่าง ๆ ในสถานศึกษา ทั้งด้านงานสารบรรณ งานการเงิน งานพัสดุ งานอาคารสถานที่ งานบุคคล และงานบริการทั่วไป เพื่อให้การดำเนินงานทุกอย่างในสถานศึกษา บรรลุจุดหมาย

บุญเชิด ชาตัน (2551 : 25) ได้ให้ความหมายการบริหารงานทั่วไปไว้ว่า หมายถึง การบริหารงานในด้านที่เกี่ยวกับการจัดระบบการบริหารองค์การ งานเอกสารต่าง ๆ งานติดต่อกับบุคคล มุ่งพัฒนาสถานศึกษาให้ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม ส่งเสริมให้การบริหาร

จัดการศึกษาของสถานศึกษาตามหลักการบริหารงานที่มุ่งเน้นสัมฤทธิ์ของงานเป็นหลัก โดยเน้นความโปร่งใส เพื่อให้สถานศึกษาสามารถดำเนินกิจการไปได้เป็นอย่างดี มีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายที่ได้วางไว้

จันทราณี สงวนนาม (2551 : 25) ให้ความหมายของการบริหารงานทั่วไปว่า หมายถึง งานที่เกี่ยวกับเอกสารต่าง ๆ ของโรงเรียนที่จำเป็นต้องปฏิบัติ ทั้งงานภายในและงานที่ติดต่อกับบุคคลหรือหน่วยงานภายนอก เพื่อให้โรงเรียนสามารถดำเนินกิจการไปได้เป็นอย่างดี มีประสิทธิภาพถูกต้องตามระเบียบของราชการ ทำให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างคล่องตัวขึ้น

แคน โคดี และคณะ (Candoli and et at. 1992 : 7) กล่าวว่า การบริหารงานทั่วไป หมายความว่า งานที่เกี่ยวกับการจัดเตรียมหรือการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล รวมทั้งการให้บริการในด้านต่าง ๆ แก่ระบบสถานศึกษา

สรุปได้ว่า การบริหารงานทั่วไป หมายถึง กระบวนการประสานงาน ส่งเสริมสนับสนุน และอำนวยความสะดวกในด้านการศึกษาทุกรูปแบบ ตามหลักการความโปร่งใส ตรวจสอบได้ ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการบริหารและประเมินผล มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นหลัก เพื่อให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามมาตรฐานคุณภาพ และเป้าหมายที่กำหนดไว้

4.2 หลักการบริหารงานทั่วไป

ทงศักดิ์ คุ้มไข่น้ำ (2550 : 16) กล่าวว่า หลักการบริหารงานทั่วไป เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบบริหารองค์กรให้บริการบริหารงานอื่น ๆ บรรลุผลตามมาตรฐานคุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยมีบทบาทหลักในการประสานส่งเสริมสนับสนุนและการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการให้บริการศึกษาทุกรูปแบบมุ่งพัฒนาสถานศึกษาให้ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม ตลอดจนการมีส่วนร่วมของบุคคล ชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

บุญเชิด ชาตัน (2551 : 26) กล่าวว่า หลักการบริหารงานทั่วไปนั้นเป็นการดำเนินงานที่เกี่ยวกับการบริการหน่วยงานต่าง ๆ ในสถานศึกษา ทั้งในด้านงานบริหารวิชาการ งานบริหารบุคคล งานบริหารงบประมาณ งานบริการและการประสานงานทั่วไป เพื่อให้การดำเนินงานในสถานศึกษาบรรลุจุดมุ่งหมาย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550 : 32) ได้กำหนดหลักการในการบริหารงานทั่วไป ไว้ดังนี้

1. ยึดหลักให้สถานศึกษามีความเป็นอิสระในการบริหารและจัดการศึกษาด้วยตนเองให้มากที่สุด โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีหน้าที่กำกับดูแล ส่งเสริมสนับสนุน

และประสานงานในเชิงนโยบายให้สถานศึกษาจัดการศึกษาให้เป็นไปตามนโยบายและมาตรฐานการศึกษาของชาติ

2. มุ่งส่งเสริมประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารและการจัดการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ตามหลักการการบริหารงานที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นหลัก โดยเน้นความโปร่งใส ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ตามกฎเกณฑ์ กติกา ตลอดจนการมีส่วนร่วมของบุคคล ชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง

3. มุ่งพัฒนาองค์กรทั้งระดับเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาให้เป็นองค์กรสมัยใหม่ โดยนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้อย่างเหมาะสมสามารถเชื่อมโยง ติดต่อสื่อสารได้อย่างรวดเร็วด้วยระบบเครือข่ายและเทคโนโลยีที่ทันสมัย

4. การบริหารงานทั่วไปเป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยประสานส่งเสริมและสนับสนุนการบริหารงานอื่น ๆ บรรลุผลตามมาตรฐานคุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดไว้โดยมีบทบาทหลักในการประสาน ส่งเสริม สนับสนุนและการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการให้บริการการศึกษาทุกรูปแบบ ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยตามบทบาทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ตลอดจนการจัดและให้บริการการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่น

สรุปได้ว่า หลักการบริหารงานทั่วไปนั้นยึดหลักให้สถานศึกษามีความเป็นอิสระในการบริหารและจัดการศึกษา ประสาน ส่งเสริม สนับสนุน และให้บริการการศึกษา โดยความร่วมมือร่วมของทุกฝ่าย สามารถตรวจสอบได้ มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงานเพื่อให้บรรลุผลตามมาตรฐานคุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.3 ขอบข่ายการบริหารงานทั่วไป

พิสมัย ถิระแก้ว (2549 : 41) กล่าวว่า ขอบข่ายและภารกิจงานในการบริหารงานทั่วไป จะต้องมียอดบังคับประกอบที่สำคัญ 4 ประการ คือ

1. การวางแผน ในการจัดการสิ่งหนึ่งสิ่งใดนั้น ผู้รับผิดชอบต้องมีการวางแผนที่จะดำเนินการเพื่อให้ได้ชิ้นงานตามคุณภาพที่กำหนดไว้ วางแผนการใช้เวลาและสิ่งอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้งานนั้นสำเร็จได้เป็นอย่างดี

2. การจัดรูปงาน เป็นหน้าที่ของบุคคลรับผิดชอบในงานต่าง ๆ ที่ได้รับมอบหมายให้ไปดำเนินการของแต่ละส่วนที่มีความเกี่ยวข้องกัน

3. การเร่งรัดการดำเนินงาน ขั้นตอนนี้เป็นภาระกระตุ้น เร่งรัด และให้การสนับสนุนการดำเนินงานในจังหวะและโอกาสที่เหมาะสม ในการจัดการนั้นผู้บริหารหรือผู้จัดการต้องระมัดระวังไม่ให้เป็นการก้าวก่ายการดำเนินงานของผู้ที่รับผิดชอบในแต่ละส่วน

4. การควบคุม ขั้นตอนนี้เป็น การควบคุมการดำเนินงานของผู้รับผิดชอบดำเนินการ
ได้เองเป็นส่วนใหญ่

สมาณ อัสวภูมิ (2549 : 25) ได้กำหนดขอบข่ายของการบริหารงานทั่วไป ไว้ดังนี้

1. งานสารบรรณ
2. งานเอกสาร
3. งานการเงินและพัสดุ
4. งานกิจการนักเรียน
5. งานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม
6. งานโครงการและกิจกรรมพิเศษ
7. งานความสัมพันธ์กับชุมชน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550 : 34) ได้กำหนดขอบข่าย
การบริหารงานทั่วไป มีดังนี้

1. การพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ
2. การประสานงานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา
3. การวางแผนการบริหารงานการศึกษา
4. งานวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายและแผน
5. การจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร
6. การพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงาน
7. งานเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
8. การดำเนินงานธุรการ
9. การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม
10. การจัดทำสำมะโนผู้เรียน
11. การรับนักเรียน
12. การเสนอความเห็นเกี่ยวกับเรื่องการจัดตั้ง ยุบ รวมหรือเลิกสถานศึกษา
13. การประสานการจัดการศึกษาในระบบ นอกระบบและตามอัธยาศัย
14. การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา
15. การทำศนศึกษา
16. การส่งเสริมงานกิจการนักเรียน
17. การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา
18. การส่งเสริม สนับสนุนและประสานการจัดการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร

หน่วยงานและสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา

19. งานประสานราชการส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น
 20. การรายงานผลการปฏิบัติงาน
 21. การจัดระบบการควบคุมภายในหน่วยงาน
 22. แนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการลงโทษนักเรียน
 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 (2550 : 4) กล่าวว่่า ขอบข่ายและ
 ภารกิจงานในการบริหารงานทั่วไป มีดังนี้

1. การดำเนินงานธุรการ
2. งานเลขานุการคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. งานพัฒนาระบบแลกเปลี่ยนข้อมูลสารสนเทศ
4. การประสานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา
5. การจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร
6. งานเทคโนโลยีสารสนเทศ
7. การส่งเสริมสนับสนุนด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และบริหารทั่วไป
8. การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม
9. ด้านการจัดทำสำมะโนผู้เรียน
10. การรับนักเรียน
11. การส่งเสริมและประสานงานการจัดการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตาม

อัยาศัย

12. การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา
13. การส่งเสริมงานกิจการนักเรียน
14. ด้านการประชาสัมพันธ์งานการศึกษา
15. การส่งเสริมสนับสนุนและประสานงานการจัดการศึกษาของบุคคล ชุมชน
 หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา
16. งานประสานราชการกับเขตพื้นที่การศึกษาและหน่วยงานอื่น
17. การจัดระบบการควบคุมภายในหน่วยงาน
18. งานบริการสาธารณะ

19. งานที่ไม่ได้ระบุไว้ในงานอื่น
 บุญเชิด ชาตัน (2551 : 26) กล่าวว่่า ขอบข่ายและภารกิจงานในการบริหารงานทั่วไป

มีดังนี้

1. การดูแลพัฒนาอาคารสถานที่ และสาธารณูปโภค
2. การดูแลสุขภาพอนามัยของบุคลากรในโรงเรียน

3. การบริการงานกิจการหอพัก
 4. การส่งเสริมกิจการสหกรณ์
 5. การส่งเสริมการหารายได้ระหว่างเรียน
 6. การสร้างเกียรติภูมิสถาบัน
 7. การจัดสวัสดิการครู บุคลากร และนักเรียน
 8. การประสานงานคณะกรรมการสถานศึกษา
 9. การสร้างความร่วมมือกับชุมชน
 กระทรวงศึกษาธิการ (2552 : 30) กล่าวว่า ขอบข่ายและภารกิจงานในการบริหารงาน
 ทั่วไป มีดังนี้

1. การดำเนินงานธุรการ งานเลขานุการคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
งานพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ
2. การประสานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา
3. การจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร งานเทคโนโลยีสารสนเทศ
4. การส่งเสริมสนับสนุนด้านวิชาการ งานงบประมาณ บุคลากร และบริหารทั่วไป
5. การจัดสถานที่และสภาพแวดล้อม
6. การจัดทำสำมะโนผู้เรียน
7. การรับนักเรียน
8. การส่งเสริมและประสานงานการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย
9. การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา งานส่งเสริม งานกิจการนักเรียน
10. การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา
11. การส่งเสริม สนับสนุน และประสานงานการศึกษามูลนิธิ ชุมชน องค์กร
หน่วยงานและสถาบัน สังคมอื่นที่จัดการศึกษา งานประสานราชการกับเขตพื้นที่การศึกษาและ
หน่วยงาน งานบริการสาธารณะ และงานที่ไม่ระบุไว้ในงานอื่น

สรุปได้ว่า ขอบข่ายการบริหารงานทั่วไปเป็นการส่งเสริม สนับสนุน การจัดการ
 การศึกษาของบุคคลในสถานศึกษา ชุมชน องค์กร หน่วยงาน รวมทั้งประสานความร่วมมือจากทุก
 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ และการบริหารงาน
 บุคคลมีคุณภาพและประสิทธิภาพ

ดังนั้น การบริหารสถานศึกษาเป็นกิจกรรมต่าง ๆ ที่กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องร่วมมือกัน
 เพื่อให้องค์กรบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยยึดหลักของงาน 4 ด้าน ประกอบด้วย
 1) งานบริหารงานวิชาการ โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีความรู้ ทักษะ

คุณลักษณะอันทรงพลังประสงค์ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ 2) งานบริหารงานงบประมาณ เป็นการบริหารการเบิกจ่ายและการใช้งบประมาณให้เกิดประโยชน์กับวัตถุประสงค์การดำเนินงานของสถานศึกษา 3) งานบริหารงานบุคคลเป็นการบริหารที่ส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน และ 4) งานบริหารงานทั่วไป เป็นงานที่สนับสนุนงานวิชาการ งานงบประมาณ และงานบุคคล โดยการอำนวยความสะดวกในการบริการ การศึกษา ตลอดจนการมีส่วนร่วมของบุคคล ชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

แนวคิดเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน

ความหมายของประชาคมอาเซียน

กรมประชาสัมพันธ์ (2552 : 1) ได้กำหนดความหมายของสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of Southeast Asian Nations : ASEAN) หรืออาเซียน ว่าหมายถึง องค์กรทางภูมิรัฐศาสตร์และองค์การความร่วมมือทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีประเทศสมาชิกทั้งหมด 10 ประเทศ ได้แก่ ไทย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย สิงคโปร์ บรูไน ลาว กัมพูชา เวียดนาม และพม่า

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2552 : 3) กล่าวว่า ประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) หมายถึง การสร้างสังคมภูมิภาคให้พลเมืองของทั้งสิบรัฐสมาชิกอาเซียนอยู่ร่วมกันอย่างฉันท์ญาติมิตรในครอบครัวเดียวกัน หรือเป็นเพื่อนร่วมชุมชนหมู่บ้านเดียวกัน อาเซียนหรือสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความเข้าใจอันดีต่อกันระหว่างประเทศในภูมิภาค

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553 : 4) กล่าวว่า ประชาคมอาเซียน หมายถึง การรวมตัวกันของประเทศสมาชิกอาเซียน เพื่อเพิ่มอำนาจต่อรองและขีดความสามารถในการแข่งขันของอาเซียนในเวทีระหว่างประเทศในทุกด้าน รวมถึงความสามารถในการรับมือกับปัญหาใหม่ ๆ ในระดับโลกที่ส่งผลกระทบต่อภูมิภาคอาเซียน

ปรีชา หมั่นคง (2554 : 59) กล่าวว่าประชาคมอาเซียน หมายถึง การสร้างสันติภาพในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อันนำมาซึ่งเสถียรภาพทางการเมือง ความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

สมหมาย ปาจรินทร์ (2554 : 6) กล่าวว่าประชาคมอาเซียน หมายถึง การรวมกลุ่มกันเพื่อรักษาความมั่นคงทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม บนพื้นฐานของความเสมอภาค และผลประโยชน์ร่วมกันของประเทศสมาชิก

สรุปได้ว่า ประชาคมอาเซียน หมายถึง การรวมตัวกันของ 10 ประเทศสมาชิกอาเซียน หรือสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ประกอบด้วย ไทย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย สิงคโปร์ บรูไน ลาว กัมพูชา เวียดนาม และพม่า เพื่อส่งเสริมความร่วมมือทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สันติภาพ ความมั่นคง และความเข้าใจอันดีต่อกัน อันนำมาซึ่งเสถียรภาพและผลประโยชน์ร่วมกันของประเทศสมาชิก

ความเป็นมาของประชาคมอาเซียน

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2553 : 3) ได้กล่าวถึง ความเป็นมาของประชาคมอาเซียนว่า เป็นสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เริ่มก่อตั้งเมื่อเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2504 โดยประเทศไทย มาเลเซีย และฟิลิปปินส์ได้ร่วมกันจัดตั้งสมาคมอาสา หรือ Association of Southeast Asia ขึ้น เพื่อให้เกิดความร่วมมือกันทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม แต่ดำเนินการได้เพียง 2 ปี ก็ต้องหยุดชะงักลง เนื่องจากความผันผวนเปลี่ยนแปลงทางการเมืองระหว่างประเทศอินโดนีเซียและมาเลเซียในช่วงทศวรรษ 2500 ระบอบการปกครองแบบคอมมิวนิสต์ได้แพร่เข้ามาสู่ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทำให้เกิดความกังวลทางด้านเสถียรภาพทางการเมืองและเศรษฐกิจ ประกอบกับประเทศมหาอำนาจเริ่มไม่สนับสนุนความช่วยเหลือเท่าที่ควร ทำให้ประเทศในกลุ่มหันมาร่วมมือซึ่งกันและกัน และได้มีการฟื้นฟูสัมพันธภาพระหว่างประเทศขึ้นด้วยเหตุนี้ จึงได้มีการแสวงหาลู่ทางจัดตั้งองค์การความร่วมมือทางเศรษฐกิจขึ้นในภูมิภาคเรียกว่า “สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้” ซึ่งจัดตั้งขึ้นโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของประเทศสมาชิกก่อตั้ง 5 ประเทศ ได้แก่ ไทย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย และสิงคโปร์ ได้ร่วมลงนามใน “ปฏิญญากรุงเทพ ฯ” (Bangkok Declaration) หรือมีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ปฏิญญาอาเซียน (ASEAN Declaration) ที่พระราชวังสราญรมย์ เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2510 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างกัน ในภูมิภาค ชำรงไว้ซึ่งสันติภาพ เสถียรภาพ และความมั่นคงทางการเมืองอย่างสร้างสรรค์ ความเจริญทางด้านเศรษฐกิจ การพัฒนาทางสังคมและวัฒนธรรม การกินดีอยู่ดีบนพื้นฐานของความเสมอภาค และผลประโยชน์ร่วมกันของประเทศสมาชิก

ภายหลังจากที่มีการลงนามปฏิญญากรุงเทพ ฯ ได้มีประเทศบรูไนดารุสซาลาม เข้าเป็นสมาชิกประชาคมอาเซียน เมื่อวันที่ 7 มกราคม 2527 เวียดนาม เข้าเป็นสมาชิกเมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม 2538 ลาว พม่าเข้าเป็นสมาชิก เมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม 2540 และกัมพูชา เข้าเป็นสมาชิกเมื่อวันที่ 30 เมษายน 2542 ตามลำดับ ทำให้อาเซียนมีสมาชิกรวม 10 ประเทศ ส่งผลให้อาเซียนเป็นภูมิภาคที่มีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วและเป็นตัวอย่างของการรวมตัวของกลุ่มประเทศที่มีพลังต่อรองในเวทีการเมืองและเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ความก้าวหน้าของ

อาเซียนมีปัจจัยสำคัญจากความไว้วางใจกันระหว่างประเทศสมาชิก อันก่อให้เกิดบรรยากาศที่สร้างสรรค์ และเอื้อต่อความร่วมมือระหว่างกัน ทำให้สถานการณ์ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้เปลี่ยนผ่านจากสภาวะแห่งความตึงเครียดและการเผชิญหน้าในยุคสงครามเย็น มาสู่ความมีเสถียรภาพมั่นคง และความร่วมมืออย่างใกล้ชิดในปัจจุบัน ซึ่งแบ่งออกเป็นความร่วมมือของอาเซียนในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ จำนวน 3 ด้าน คือ

1. ความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคง โดยอาเซียนได้มุ่งเน้นความร่วมมือเพื่อธำรงรักษาสันติภาพและความมั่นคงของภูมิภาคตลอดมา โดยได้มีการจัดทำและผลักดันให้ทุกประเทศในภูมิภาคให้ความสำคัญและยึดมั่นในสนธิสัญญาไมตรีและความร่วมมือในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Treaty of Amity and Cooperation in Southeast Asia หรือ TAC) มุ่งเน้นการสร้างสันติภาพและความมั่นคง ความเจริญรุ่งเรืองด้านเศรษฐกิจและความร่วมมือระหว่างกัน นอกจากนี้ยังได้ร่วมลงนาม ในเอกสารด้านการเมือง เมื่อปี พ.ศ. 2514 (ค.ศ. 1971) และในปี พ.ศ. 2537 (ค.ศ. 1994) ได้จัดให้มีการประชุม (ASEAN Regional Forum : ARF) ขึ้นที่กรุงเทพฯ ฯ เพื่อส่งเสริมความร่วมมือและความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศผู้เข้าร่วมจะนำไปสู่การทูตเชิงป้องกันและการแก้ไขความขัดแย้งในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก

2. ความร่วมมือด้านเศรษฐกิจ เนื่องจากสถานการณ์ทางเศรษฐกิจโลกได้เปลี่ยนแปลงไป ภายหลังจากการเจรจาเปิดเสรีการค้ารอบอุรุกวัย และการแบ่งตลาดโลกออกเป็นกลุ่มภูมิภาคประเทศสมาชิกเดิม 6 ประเทศ ได้ตกลงกำหนดลดภาษีสินค้าในอัตราที่ร้อยละ 0 - 5 ภายในปี พ.ศ. 2545 (ค.ศ. 2002) และอาเซียนได้ตั้งเป้าที่จะลดภาษีสินค้าทั้งหมดลงมาอยู่ที่อัตราร้อยละ 0 ภายในปี พ.ศ. 2553 (ค.ศ. 2010) สำหรับสมาชิกเดิมและปี พ.ศ. 2558 (ค.ศ. 2015) สำหรับสมาชิกใหม่ ต่อมาอาเซียนได้ขยายความร่วมมือด้านเศรษฐกิจเพิ่มเติมจาก AFTA ไปสู่การค้าบริการและการเชื่อมโยงทางด้านอุตสาหกรรม เช่น การจัดตั้งเขตการลงทุนอาเซียน (ASEAN Investment Area : AIA) นอกจากนี้ยังได้ขยายขอบเขตความตกลง AIA ให้ครอบคลุมความร่วมมือด้านการค้าบริการ โดยมีการเปิดเสรีการค้าบริการใน 7 สาขา ประกอบด้วย การขนส่งทางทะเล การขนส่งทางอากาศ การเงิน การคลัง วิชาชีพ ธุรกิจ การก่อสร้าง การคมนาคมและการท่องเที่ยว โดยมีเป้าหมายให้เปิดเสรีครอบคลุมทุกสาขาบริการ ภายในปี พ.ศ. 2563 (ค.ศ. 2020)

3. ความร่วมมือเฉพาะด้าน เป็นความร่วมมือในด้านต่าง ๆ ที่มีใช้ด้านการเมืองและเศรษฐกิจ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญเพื่อพัฒนาและเสริมสร้างคุณภาพชีวิต และความเป็นอยู่ของประชากรในภูมิภาค ให้มีมาตรฐานการดำรงชีวิตที่ดี ส่งเสริมและรักษาเอกลักษณ์ประเพณีและวัฒนธรรม ตลอดจนส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างประชาชนในภูมิภาค โดยเฉพาะ “ปฏิญญากรุงเทพฯ ฯ” (Bangkok Declaration) ให้ความสำคัญเป็นอย่างมากกับการพัฒนาความร่วมมือ

เฉพาะด้าน ได้แก่ ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การคุ้มครองและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การพัฒนาที่ยั่งยืน และความร่วมมือทางด้านวัฒนธรรมและสารสนเทศของอาเซียน ซึ่งจะส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างประชาชนชาวอาเซียน ตลอดจนปลูกจิตสำนึกในความเป็นอาเซียน (ASEAN Awareness)

สรุปได้ว่า ความเป็นมาของประชาคมอาเซียน ประกอบด้วยสมาชิก 10 ประเทศ คือ ไทย อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ บรูไนดารุสซาลาม เวียดนาม ลาว พม่า และกัมพูชา รวมตัวกันเป็นสมาชิกอาเซียน หรือ สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพื่อส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศในภูมิภาค ดำรงสันติภาพ เสถียรภาพและความมั่นคงทางการเมือง สร้างสรรค์ความเจริญเติบโตด้านเศรษฐกิจ การพัฒนาทางสังคมและวัฒนธรรม และการกินดีอยู่ดีของประชาชน บนพื้นฐานความเสมอภาคและผลประโยชน์ร่วมกันของสมาชิก

การขับเคลื่อนประชาคมอาเซียน

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2552 : 9 - 10) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของการศึกษาในการขับเคลื่อนประชาคมอาเซียนให้ปรากฏเป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน ซึ่งในปฏิญญาว่าด้วยแผนงานสำหรับประชาคมอาเซียน (ปฏิญญาว่าด้วยแผนงานสำหรับประชาคมอาเซียนในการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 14 ที่จังหวัดเพชรบุรี ประเทศไทย) ได้เน้นย้ำความสำคัญของการศึกษาซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการนำอาเซียนให้บรรลุวิสัยทัศน์อาเซียน 2020 และกำหนดให้อาเซียนมีวิสัยทัศน์สู่ภายนอก มีสันติสุข เชื่อมโยงเข้าด้วยกันในการเป็นหุ้นส่วนของประชาชาติไทย และการอยู่ร่วมกันอย่างกลมกลืน รวมทั้งมีการพัฒนาแบบพลวัตรและการรวมตัวทางเศรษฐกิจที่ใกล้ชิดในสังคมที่เอื้ออาทรสัมพันธ์กันทางประวัติศาสตร์ รับรู้มรดกทางวัฒนธรรมที่ตีร่วมกัน และเชื่อมโยงในอัตลักษณ์ของภูมิภาค โดยให้ประชาชนสามารถเข้าถึงโอกาสของการพัฒนาต่าง ๆ อาทิ การศึกษา การเรียนรู้ตลอดชีวิต การฝึกอบรม นวัตกรรม การส่งเสริมการป้องกัน คุณภาพการทำงาน และการประกอบการ รวมถึงการเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศ การวิจัยการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ภายใต้ประเด็นที่สำคัญ ได้แก่ ความร่วมมือทางด้านวิชาการและการพัฒนา ซึ่งจะช่วยสนับสนุนกระบวนการรวมตัวอาเซียน เสริมสร้างขีดความสามารถและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อลดช่องว่างการพัฒนา

ต่อมาอาเซียนได้จัดทำแผนงานการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (พ.ศ. 2552 - 2558) โดยให้ความสำคัญต่อการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อให้เกิดประชาคมอาเซียนที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลางและมีสังคมที่รับผิดชอบ มุ่งเน้นความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและความเป็นเอกภาพในหมู่ประชาชาติและประชาชนอาเซียน โดยเสริมสร้างอัตลักษณ์ร่วมกันและทำให้เกิดเป็นสังคมที่เอื้ออาทรและแบ่งปัน ซึ่งจะทำให้คุณภาพชีวิตความเป็นอยู่

และสวัสดิการของประชาชนดีขึ้น สามารถตอบสนองต่อความต้องการของภูมิภาคในการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน เพื่อมุ่งไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยการส่งเสริมความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน พร้อมทั้งให้ประชาชนเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาอย่างเที่ยงธรรม ในการพัฒนาต่าง ๆ ส่งเสริมและลงทุนในด้านการศึกษาริเริ่มรู้ตลอดชีวิตการฝึกอบรมและการเสริมสร้างขีดความสามารถ ส่งเสริมนวัตกรรมและการประกอบการ ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเชิงประยุกต์ ในการดำเนินกิจกรรมด้านสังคมและเศรษฐกิจ แผนงานดังกล่าวได้ให้ความสำคัญต่อการบูรณาการด้านการศึกษาให้เป็นวาระของอาเซียน ด้านการพัฒนาการสร้างความรู้โดยเข้าถึงการศึกษาอย่างทั่วถึง ส่งเสริมการเลี้ยงดูพัฒนาเด็กปฐมวัย การปลูกฝังเรื่องของอาเซียนในกลุ่มเยาวชนผ่านทางการศึกษาและกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อสร้างอัตลักษณ์อาเซียน

สรุปได้ว่า การขับเคลื่อนประชาคมอาเซียน เน้นเรื่องการศึกษาซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการนำอาเซียนให้บรรลุวิสัยทัศน์ ซึ่งให้ความสำคัญต่อการบูรณาการด้านการศึกษา การสร้างสังคมฐานความรู้โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้าถึงการศึกษาอย่างทั่วถึง ส่งเสริมการเลี้ยงดูพัฒนาเด็กปฐมวัย การปลูกฝังเรื่องของอาเซียนในกลุ่มเยาวชนผ่านทางการศึกษาและกิจกรรมต่าง ๆ

สาระสำคัญของกฎบัตรอาเซียน

โครงสร้างของกฎบัตรอาเซียน ประกอบด้วย ส่วนอารัมภบทและข้อบังคับ 13 บท 55 ข้อ ส่วนอารัมภบทเป็นการอธิบายถึงความเป็นมาของอาเซียน เหตุผลในการจัดทำกฎบัตร การสร้างประชาคมอาเซียน ซึ่งประกอบด้วย ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ประชาคมความมั่นคงอาเซียน และประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน โดยเป้าหมายสำคัญในการรวมตัวกันเป็นประชาคมอาเซียนก็คือ การมีประชาชนเป็นศูนย์กลาง ดังรายละเอียดต่อไปนี้ (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. 2553 : 33 - 37)

บทที่ 1 เป้าหมายและหลักการ (Purposes and Principles) ในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างรัฐสมาชิกโดยสิ่งที่เป็นเป้าหมาย ประกอบด้วย การส่งเสริมสันติภาพ เสถียรภาพ ความสามารถในการแข่งขันของภูมิภาค ความกินดีอยู่ดีของประชาชน ความมั่นคงของมนุษย์ การส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและวัฒนธรรม การลดช่องว่างในการพัฒนา การส่งเสริมประชาธิปไตย การเคารพสิทธิมนุษยชน การพัฒนาอย่างยั่งยืน สิ่งแวดล้อมการศึกษา เศรษฐกิจ และการสร้างอัตลักษณ์อาเซียน ขณะที่หลักการได้เน้นย้ำเรื่องอำนาจอธิปไตย การไม่แทรกแซงกิจการภายใน หลักนิติธรรม หลักธรรมาภิบาล และการเคารพความแตกต่าง

บทที่ 2 สถานะบุคคล (Legal Personality) กำหนดให้อาเซียนมีสถานะเป็นนิติบุคคล

บทที่ 3 สมาชิกภาพ (Membership) กำหนดกฎเกณฑ์และกระบวนการในการรับสมาชิกใหม่ อาทิ ต้องเป็นประเทศที่อยู่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และได้รับการรับรองจาก

ประเทศสมาชิกอาเซียน รวมถึงต้องยินยอมที่จะผูกพันตามกฎบัตรและสามารถปฏิบัติตามพันธกรณีของประเทศสมาชิก ทั้งยังกำหนดสิทธิและหน้าที่ของประเทศสมาชิกในกรอบกว้าง อาทิ ประเทศสมาชิกจะมีสิทธิและหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในกฎบัตรและความตกลงต่าง ๆ ของอาเซียน รวมถึงหน้าที่ในการออกกฎหมายภายในเพื่อรองรับพันธกรณี

บทที่ 4 องค์กรของอาเซียน (Organ) องค์กรประกอบและอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่าง ๆ ในอาเซียน ประกอบด้วย 1) ที่ประชุมสุดยอดอาเซียน (ASEAN Summit) เป็นองค์กรสูงสุดในการกำหนดนโยบายและตัดสินใจในเรื่องสำคัญ รวมถึงในกรณีที่มีการละเมิดพันธกรณีตามกฎบัตรอย่างร้ายแรง 2) คณะมนตรีประสานงานอาเซียน (ASEAN Coordinating Council) เป็นองค์กรซึ่งจัดตั้งขึ้นใหม่ โดยมีรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียนทำหน้าที่เตรียมการประชุมสำหรับผู้นำ และประสานงานระหว่างเสาหลักของอาเซียน เพื่อบูรณาการการดำเนินงานของอาเซียน 3) คณะมนตรีประชาคมอาเซียน (ASEAN Community Councils) ประกอบด้วย ผู้แทนที่ประเทศสมาชิกแต่งตั้งเพื่อประสานงานและติดตามการทำงานตามนโยบายของผู้นำภายใต้ความรับผิดชอบ รวมถึงเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องโดยมีการเสนอรายงานและข้อเสนอแนะต่อผู้นำ 4) องค์กรระดับรัฐมนตรีอาเซียนเฉพาะสาขา (ASEAN Sectoral Ministerial Bodies) ทำหน้าที่นำข้อตกลงและมติของผู้นำไปปฏิบัติสร้างความร่วมมือเพื่อสนับสนุนการสร้างประชาคมอาเซียน รวมถึงคอยให้ข้อเสนอแนะต่อคณะมนตรีประชาคมอาเซียน 5) สำนักเลขาธิการอาเซียน (ASEAN Secretariat) อยู่ภายใต้การบริหารของเลขาธิการอาเซียน ซึ่งจะมีบทบาทเพิ่มขึ้นจากเดิมคือ นอกจากจะเป็นหัวหน้าฝ่ายบริหารของอาเซียนแล้ว ยังมีบทบาทในการติดตามการปฏิบัติตามคำตัดสินของกลไกระงับข้อพิพาทและรายงานตรงต่อผู้นำ รวมถึงสนับสนุนการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างอาเซียนกับภาคประชาสังคม 6) คณะผู้แทนถาวรประจำอาเซียน (Committee of Permanent Representatives (PR) to ASEAN) ประเทศสมาชิกจะแต่งตั้งผู้แทนระดับเอกอัครราชทูตขึ้นใหม่เพื่อไปประจำการที่กรุงจาการ์ตา ซึ่งเป็นที่ตั้งสำนักงานใหญ่ของอาเซียน โดยจะทำหน้าที่เป็นผู้แทนของประเทศสมาชิกพร้อมกับผู้แทนของอาเซียน 7) สำนักงานเลขาธิการอาเซียนแห่งชาติ (ASEAN National Secretariat) ประเทศสมาชิกแต่ละประเทศจะตั้งสำนักงานเลขาธิการอาเซียนแห่งชาติขึ้นเพื่อเป็นศูนย์รวมในการประสานงานและสนับสนุนภารกิจของอาเซียนในประเทศ 8) กลไกสิทธิมนุษยชนของอาเซียน (ASEAN Human Rights Body : AHRB) รัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียนได้มอบหมายให้คณะทำงานระดับสูง เรื่องการยกร่างกฎบัตรอาเซียน ไปยกร่างที่โออาร์ (TOR) ขององค์กรดังกล่าว โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในภูมิภาค ซึ่งไม่ใช่เพียงแค่การให้คำปรึกษา แต่ยังรวมถึงการติดตามและประเมินสถานะสิทธิมนุษยชนในภูมิภาคส่งเสริมการศึกษา

และความตื่นตัวของหน่วยงานภาครัฐ รวมถึงประชาชน 9) มูลนิธิอาเซียน (ASEAN Foundation) ร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับอาเซียนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างประชาชน

บทที่ 5 องค์กรที่มีความสัมพันธ์กับอาเซียน (Entities Associated with ASEAN) ให้อาเซียนมีปฏิสัมพันธ์กับองค์กรที่สนับสนุนหลักการและวัตถุประสงค์ของอาเซียน

บทที่ 6 เอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูต (Immunities and Privileges) หลักเกณฑ์ในการให้อกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูตแก่บุคลากรต่าง ๆ ของประเทศสมาชิก

บทที่ 7 กระบวนการตัดสินใจ (Decision Making) หลักการทั่วไป คือ ฉันทามติ แต่สามารถตัดสินใจโดยวิธีอื่นด้วย ได้แก่ 1) ในกรณีที่ไม่มีฉันทามติ ให้ผู้นำตกลงกันว่าจะใช้วิธีการใดในการตัดสินใจ 2) ในกรณีที่มีข้อตกลงอื่น ๆ ของอาเซียน อนุญาตให้ใช้วิธีการอื่นตัดสินใจได้ โดยให้ใช้เสียง 2 ใน 3 และ 3) ในกรณีที่มีการละเมิดพันธกรณีตามกฎหมายอย่างร้ายแรง ผู้นำมีอำนาจตัดสินใจเพื่อกำหนดมาตรการในการดำเนินการ ทั้งนี้ระบุให้มีความยืดหยุ่นในการผูกพันตามข้อตกลงทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ในกรณีที่ประเทศใดยังไม่พร้อมก็อาจไม่เข้าร่วมด้วยได้

บทที่ 8 การระงับข้อพิพาท (Settlement of Disputes) กำหนดกรอบ การดำเนินงานเกี่ยวกับกลไกในการระงับข้อพิพาทต่าง ๆ โดยประเด็นหลัก คือให้ทุกเสาหลัก มีกลไกในการระงับข้อพิพาท หากไม่สามารถหาข้อยุติได้ อาจยกเรื่องให้ผู้นำตัดสิน เลขานุการอาเซียนจะติดตามและตรวจสอบการปฏิบัติตามคำแนะนำและคำตัดสิน พร้อมจัดทำรายงานเสนอผู้นำ รวมถึงไม่ตัดสิทธิในการใช้รูปแบบการระงับข้อพิพาทตามกฎหมายหรือกฎหมายระหว่างประเทศอื่น

บทที่ 9 งบประมาณและการเงิน (Budget and Finance) ให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการงบประมาณที่เป็นไปตามมาตรฐานสากลและสามารถตรวจสอบได้

บทที่ 10 การบริหารงานและกระบวนการ (Administration and Procedure) ประธานองค์กรต่าง ๆ ของอาเซียนมาจากประเทศเดียวกัน เพื่อให้การทำงานเป็นเอกภาพและเพิ่มบทบาทของประธานอาเซียน

บทที่ 11 อัตลักษณ์และสัญลักษณ์ของอาเซียน (Identity and Symbols) กำหนดให้อาเซียนส่งเสริมความรู้สึกการเป็นเจ้าของอาเซียนในหมู่ประชาชน รวมถึงคำขวัญ ชง และตราอาเซียน (One Vision, One Identity, One Community) นอกจากนี้ยังกำหนดให้วันที่ 8 สิงหาคม ของทุกปี เป็นวันอาเซียน

บทที่ 12 ความสัมพันธ์ภายนอก (External Relations) เน้นการเป็นศูนย์กลางของอาเซียน ในโครงสร้างความสัมพันธ์ระดับภูมิภาค โดยอาเซียนจะเป็นผู้ผลักดันหลักในการรวมกลุ่มระดับภูมิภาคที่อาเซียนริเริ่มขึ้น และให้ประเทศสมาชิกพยายามหาทำที่ร่วมกันในเวทีระหว่างประเทศ

บทที่ 13 บทบัญญัติทั่วไปและบทบัญญัติสุดท้าย (General and Final Provisions) เป็นพันธกรณีของสมาชิกในการปฏิบัติตามพันธกรณีภายใต้กฎบัตรและความตกลงของอาเซียน ทั้งนี้กฎบัตรจะมีผลบังคับใช้เมื่อทุกประเทศให้สัตยาบัน และสามารถแก้ไขบททวนกฎบัตรได้หลังจากที่มีผลบังคับใช้ 5 ปี

ความร่วมมืออาเซียนด้านการศึกษา

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2552 : 8) ได้กล่าวถึงความร่วมมือของอาเซียนด้านการศึกษาว่า ได้เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ทศวรรษแรกของการก่อตั้งอาเซียน เมื่อมีการจัดการประชุมด้านการศึกษาครั้งแรกในช่วงเดือนตุลาคม พ.ศ. 2518 ความร่วมมือดังกล่าวมีพัฒนาการ เป็นลำดับอย่างช้า ๆ ทั้งในเชิงกลไกการบริหารจัดการและในเชิงสาระความร่วมมือ ต่อมาเมื่ออาเซียนมีการปรับตัวในเชิงโครงสร้าง เพื่อให้ความร่วมมือในด้านต่าง ๆ ของอาเซียนเข้มแข็งขึ้น มีการจัดตั้ง ASEAN Committee on Education (ASCOE) เป็นกลไกการบริหารความร่วมมือของอาเซียนด้านการศึกษาตั้งแต่ พ.ศ. 2532 ต่อมาในปี พ.ศ. 2549 ได้มีการจัดการประชุมรัฐมนตรีศึกษาอาเซียนครั้งแรกคู่ขนานกับการประชุมสภาคีเมค ระหว่างวันที่ 21 - 23 มีนาคม พ.ศ. 2549 ที่ประเทศสิงคโปร์ และมีการประชุมต่อเนื่องทุกปี จนถึง พ.ศ. 2552 ซึ่งในการขับเคลื่อนความร่วมมือ ด้านการศึกษาในกรอบอาเซียนได้กำหนดเป้าหมายในการดำเนินการ เพื่อก้าวสู่ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน ด้วยการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อสร้างแรงงานที่มีประสิทธิภาพในการแข่งขัน ภายใต้ความร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดทางด้านศึกษาระหว่างประเทศในภูมิภาค โดยเฉพาะความร่วมมือด้านการศึกษาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อเสริมสร้างศักยภาพด้านเทคโนโลยีและทรัพยากรมนุษย์อาเซียน

การขับเคลื่อนการศึกษาในประเทศไทยว่าได้มีการจัดการและการให้บริการการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างต่อเนื่องและทั่วถึง เพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมที่มีความเข้มแข็งทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการเมือง เป็นแนวคิดหลักของการปฏิรูปการศึกษาและยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพในการแข่งขันของประเทศไทย การให้ความสำคัญในการแก้ไขปัญหาพื้นฐานระยะยาวของประเทศการให้ความสำคัญต่อคุณภาพการศึกษาของประเทศ โดยเฉพาะผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียนในวิชาสำคัญ เช่น ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ที่อาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของคนไทยและความสามารถในการแข่งขันของประเทศ กระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดบทบาทการดำเนินงานด้านต่างประเทศเชิงรุก โดยเน้นการกระชับความสัมพันธ์และการขยายความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน และประเทศในภูมิภาคเอเชียภายใต้กรอบความร่วมมือด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะกรอบความร่วมมือด้านการศึกษาความร่วมมือดังกล่าวเป็นไปในทิศทางที่สอดคล้องกับแนวปฏิรูปการศึกษาของประเทศสมาชิก

อาเซียน ซึ่งประกอบด้วย การปรับปรุงในเชิงปริมาณ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขยายโอกาสทางการศึกษา การยกระดับคุณภาพการศึกษา การนำโครงสร้างพื้นฐานสิ่งอำนวยความสะดวกและเทคโนโลยี การสื่อสารเข้ามารองรับการขยายโอกาสและการยกระดับคุณภาพการศึกษา ตลอดจนการบริหารจัดการทางการศึกษาในเชิงคุณภาพ และการจัดทำแผนการศึกษา

การจัดการศึกษาในภูมิภาคอาเซียน ได้มีความร่วมมือดำเนินการเร่งด่วนตามแผนงานประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน โดยกำหนดให้ประชากรอาเซียนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงภายในปี ค.ศ. 2015 ทั้งนี้เพื่อจัดการไม่รู้หนังสือในภูมิภาค การจัดการศึกษาภาคบังคับให้แก่ประชาชนทุกเพศอย่างเท่าเทียมกันโดยปราศจากความเหลื่อมล้ำทางสังคม เชื้อชาติ ภูมิภาค และความบกพร่องทางร่างกาย ซึ่งกำหนดให้บรรลุเป้าหมายร้อยละ 70 ภายในปี ค.ศ. 2011 และที่ประชุมรัฐมนตรีศึกษาอาเซียน ได้กำหนดให้มีการดำเนินโครงการเร่งด่วน 10 โครงการ ดังนี้ คือ

1. โครงการส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางร่างกาย
2. การจัดการระบบติดตามนักเรียนที่ออกจากโรงเรียนกลางคัน และประชากรกลุ่มที่ยังไม่ได้รับการศึกษา
3. การส่งเสริมการศึกษาสำหรับสตรีและเด็กหญิง
4. การสร้างกลไกการศึกษาสำหรับกลุ่มผู้ยังไม่เข้าถึงการศึกษา
5. การจัดการศึกษาก่อนปฐมวัย
6. การเสริมสร้างการสอนแบบผสมผสานหลายระดับ
7. การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชนสำหรับการรู้หนังสือ และการดำเนินชีวิตของชนบทในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
8. การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่ไร้ที่อยู่และไม่มีสัญชาติ
9. การจัดการศึกษา การดูแลและการให้บริการคำปรึกษาสำหรับเด็กที่ได้รับผลกระทบจากการติดเชื้อ HIV และเอดส์
10. การจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมในสถานการณ์ภัยพิบัติธรรมชาติและสภาวะการณ์ฉุกเฉินต่าง ๆ

สรุปได้ว่า กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดบทบาทการดำเนินงานด้านการศึกษาเชิงรุก โดยมีการปฏิรูปการศึกษา การแก้ไขปัญหาพื้นฐานของผู้เรียน การขยายโอกาสทางการศึกษา การยกระดับคุณภาพการศึกษา การบริหารจัดการในเชิงคุณภาพ และการจัดทำแผนการศึกษา เพื่อขยายกรอบความร่วมมือด้านการศึกษาระหว่างประเทศในภูมิภาคโดยปราศจากความเหลื่อมล้ำทางสังคม เชื้อชาติ ภูมิภาค และความบกพร่องทางร่างกาย ซึ่งสอดคล้องกับแนวปฏิรูปการศึกษาของประเทศสมาชิกอาเซียน

บทบาทการศึกษาไทยในเวทีประชาคมอาเซียน

การเปิดเสรีทางการศึกษา

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2553 : 8) กระทรวงศึกษาธิการมีการปรับตัวครั้งสำคัญ เพื่อเตรียมจัดการศึกษาให้รองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของประเทศไทย เนื่องจากประชาคมอาเซียนมีข้อตกลงร่วมกันว่า ในปี พ.ศ. 2558 ประเทศสมาชิกจะต้องอยู่ภายใต้การค้าเสรี การที่จะให้ประชาคมอาเซียนสามารถรองรับการอยู่ร่วมกันอย่างสันติโดยทำเทียมกันด้วยการพัฒนาอย่างยั่งยืน การศึกษาจะเป็นกลไกสำคัญที่ทำให้ประชาคมอาเซียนมีโอกาสแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม ภาษา การสื่อสาร และได้ลงทุนร่วมกันในด้านอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ การบริการ หรือวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ประเทศไทยได้ทำความตกลงกับประเทศต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นในส่วนของประเทศ

การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง นอกจากจะให้ความสำคัญในการพัฒนาพลเมืองยุคใหม่และพัฒนาให้เป็นพลเมืองดีในสังคมไทยแล้ว จะต้องเป็นพลเมืองของโลกที่สามารถอยู่ร่วมกันในประชาคมอาเซียนด้วย ซึ่งจะต้องมีศักยภาพในการแข่งขันกับประเทศในประชาคมอาเซียนได้ และในอนาคตต้องสามารถอยู่ในสังคมโลกได้อย่างมีความสุข การปรับตัวครั้งสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาครั้งนี้เพื่อต้องการให้พลเมืองยุคใหม่เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก ดังนั้นการพัฒนาด้านกฎหมายเพื่อเตรียมความพร้อมในยุทธศาสตร์การพัฒนา เพื่อรองรับการเปิดเสรีทางการค้า เป็นเรื่องที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง

ความพร้อมการเปิดเสรีทางการศึกษา จำเป็นจะต้องดำเนินการตามข้อตกลงของประชาคมอาเซียนที่จะต้องเปิดเสรีทางการค้าในปี 2558 กระทรวงศึกษาธิการโดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้ทำการวิจัยการพัฒนาด้านกฎหมายรองรับการเปิดเสรีทางการศึกษานอกจากนั้น มีนโยบายชัดเจนในการพัฒนาการศึกษา เพื่อรองรับการเป็นประชาคมอาเซียนร่วมกัน ซึ่งจะต้องพัฒนาทั้งในด้านการศึกษา ด้านวัฒนธรรม และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ขณะนี้กระทรวงศึกษาธิการได้เตรียมพัฒนาหลักสูตร เชื่อว่าหลักสูตรอาเซียนศึกษา เพื่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกัน และมีเจตคติในการอยู่ร่วมกันที่ดี เพื่อการขับเคลื่อนการเป็นประชาคมที่เข้มแข็งต่อไป

สำหรับสถาบันการศึกษา ได้มีการเตรียมพัฒนาสถาบันการศึกษาไปสู่มาตรฐานสากล มีหลักสูตรภาษาอังกฤษ มีการสอนเรื่องโลกศึกษา เพื่อให้นักเรียนเข้าใจการอยู่ร่วมกันในสังคมโลกต่อไปในอนาคต และกระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินการร่วมมือกับภาคส่วนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในการเปิดเสรีทางการค้า ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการลงทุน และการขอเปิดโรงเรียนนานาชาติเพิ่มมากขึ้น เพราะในอนาคตทุกประเทศมีสิทธิ์ร่วมลงทุน จึงจะต้องเตรียมการเพื่อรองรับการเคลื่อนไหวเรื่องนี้ด้วย

ประเทศไทยจะต้องเป็นศูนย์กลางการศึกษา (Education Hub) ซึ่งเป็นนโยบายสำคัญของกระทรวงศึกษาธิการ โดยเชื่อว่าคุณภาพด้านการศึกษาของไทยจะเป็นที่ยอมรับของประเทศต่าง ๆ และถ้ามีการพัฒนาคุณภาพและพัฒนาการบริการที่ดีขึ้น จะทำให้การแข่งขันด้านการลงทุนทางการศึกษาและการพัฒนาการศึกษาของไทยเป็นที่สนใจในภูมิภาค ในความเป็นจริงการอยู่ในโลกเสรีก็จะต้องมีการแข่งขันกัน กระทรวงศึกษาธิการจึงต้องพัฒนาตนเองขึ้นมาเพื่อรองรับการแข่งขันที่จะเกิดขึ้นในอนาคตต่อไป

สรุปได้ว่า การเปิดเสรีทางการศึกษาในประเทศไทย เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน อย่างยั่งยืนตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษานั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการพัฒนาด้านกฎหมาย หลักสูตรอาเซียนศึกษา การลงทุนด้านเศรษฐกิจ การบริการ การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม ภาษา การสื่อสาร และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ เพื่อให้เกิดความเข้าใจและมีเจตคติที่ดีในการอยู่ร่วมกัน

ทิศทางการศึกษาไทยกับความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน

ฟาฏินา วงศ์เลขะ (2553 : 4) กล่าวว่า iva จากกระแสโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ส่งผลให้หลายประเทศทั่วโลกต้องเผชิญกับความหลากหลายทั้งด้านสังคม และระบบเศรษฐกิจ ซึ่งมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตเป็นอย่างมาก ทำให้หลายประเทศต้องเร่งเตรียมพร้อม โดยการสร้างกลไกและพัฒนาคนให้มีศักยภาพสูงขึ้น ให้สามารถปรับตัวและรู้เท่าทันกระแสการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เพื่อให้ประเทศชาติก้าวไปข้างหน้าได้อย่างมั่นคงและเท่าเทียม

ประเทศสมาชิกอาเซียน หรือสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ประกอบด้วย 10 ประเทศ คือ ไทย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ มาเลเซีย บรูไน เวียดนาม ลาว พม่า และกัมพูชา ต่างเห็นพ้องต้องกันว่า การศึกษาเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาประเทศ จะเห็นว่าการปฏิญญาว่าด้วยแผนงานสำหรับประชาคมอาเซียน ได้ให้ความสำคัญในการใช้กลไกการศึกษา ขับเคลื่อนอาเซียนให้บรรลุวิสัยทัศน์อาเซียน 2020 ที่มุ่งให้อาเซียนมีวิสัยทัศน์สู่ภายนอก มีสันติสุข และเชื่อมโยงเข้าด้วยกันในการเป็นส่วนหนึ่งของสิ่งแวดล้อมของประชาชาติไทย และมีอยู่ร่วมกันอย่างกลมกลืน การพัฒนาที่มีพลวัต การรวมตัวทางเศรษฐกิจที่ใกล้ชิดและสังคมที่เอื้ออาทรที่ระลึกถึงสายสัมพันธ์ทางประวัติศาสตร์ รับรู้มรดกทางวัฒนธรรมที่มีร่วมกัน และเชื่อมโยงในอัตลักษณ์ของภูมิภาค ประเทศไทยซึ่งเป็นสมาชิกอาเซียน ได้ตระหนักถึงบทบาทและภารกิจสำคัญในการเสริมสร้างความร่วมมือกับอาเซียน เพื่อสร้างความแข็งแกร่งของอาเซียนในเวทีโลก โดยเฉพาะการใช้กลไกความร่วมมือด้านศึกษานำพาอาเซียนสู่การเป็นประชาคมที่มีความมั่นคง ดังคำกล่าวตอนหนึ่งของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ อดีตนายกรัฐมนตรี ในพิธีเปิดการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียน เมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2552 ที่ว่า “ประชาชนของอาเซียนเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดของอาเซียน เราต้องทำให้แน่ใจว่าพวกเขามีช่องทางที่เท่าเทียมกันในการเข้าถึงโอกาส

ในการพัฒนาบุคคล และเราควรดำเนินการดังกล่าวโดยการส่งเสริมและลงทุนในด้านการศึกษ การเรียนรู้ตลอดชีวิต และการเสริมสร้างศักยภาพในด้านอื่นๆ นี่คือนสิ่งที่เราเรียกว่า การลงทุนระยะยาว เพื่ออนาคตของประชาคม ซึ่งจะช่วยให้กระบวนการสร้างประชาคมที่ยั่งยืนต่อไป” (พันธัรบรรราชพงศา. 2555 : 11)

ในส่วนของการร่วมมือด้านการศึกษาของประชาคมอาเซียนนั้น ได้มีการลงนามในปฏิญญาอาเซียน ที่ชะอำ หัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยนายกรัฐมนตรีของไทยและผู้นำของประเทศต่างๆ ในอาเซียน ประกอบด้วย ความร่วมมือใน 3 เสาหลัก คือ ประชาคมด้านการเมืองและความมั่นคง โดยใช้การศึกษาเป็นตัวนำ ประชาคมด้านเศรษฐกิจ ทุกประเทศจะต้องพัฒนาความสามารถในการแข่งขันในเวทีโลก และประชาคมด้านสังคมและวัฒนธรรม ให้ถือว่าความมั่งคั่งมาจากความแตกต่าง และหลากหลาย วัฒนธรรมในแต่ละพื้นที่ไม่จำเป็นต้องเหมือนกัน แต่ในความหลากหลายทางวัฒนธรรมนั้นจะช่วยสร้างความร่วมมือในลักษณะสังคมเอื้ออาทร โดยมีเป้าหมายร่วมกัน คือ ทั้ง 3 เสาหลักส่งเสริมสนับสนุนซึ่งกันและกัน เพื่อให้สามารถก้าวไปสู่ความสำเร็จของการเป็นประชาคมอาเซียนได้ภายในปี 2558 จากปฏิญญาดังกล่าว ส่งผลให้ทุกภาคส่วนต้องเร่งแสวงหาความร่วมมือเพื่อเดินหน้าขับเคลื่อนเตรียมพร้อมเด็กไทยก้าวสู่ประชาคมอาเซียนตามเป้าหมาย โดยเฉพาะให้กลไกการศึกษาเป็นตัวนำสำคัญในการขับเคลื่อนให้สามารถก้าวไปได้อย่างมีทิศทาง ผลานประโยชน์ร่วมกัน องค์กรหลักในกระทรวงศึกษาธิการจึงต้องเร่งเครื่องก้าวเดินอย่างไม่หยุดนิ่งจากการระดมความคิดในหลากหลายเวทีจากผู้ที่เกี่ยวข้องทั้ง 3 เสาหลัก รวมถึงผู้บริหารการศึกษา ครูผู้สอน นักวิชาการ และผู้ที่เกี่ยวข้อง พบข้อเสนอแนวทางมากมาย เช่น การให้ความรู้แก่พลเมือง ส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาเพื่อนบ้านการสร้างอัตลักษณ์อาเซียน และจิตสำนึกของพลเมืองอาเซียน ทุกภาคส่วนในสังคมร่วมจัดกิจกรรมด้านการศึกษา สร้างเด็กให้มีคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและสถานประกอบการ การจัดหลักสูตรการศึกษาอาเซียน ด้วยการส่งเสริมการใช้ภาษาอังกฤษและภาษาเพื่อนบ้าน เป็นต้น ในส่วนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้เร่งพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยให้รู้จักวัฒนธรรม สังคม ความเป็นอยู่ของเพื่อนอีก 9 ประเทศที่จะสามารถก้าวสู่ประชาคมอาเซียนอย่างมั่นใจ โดยการดำเนินโครงการพัฒนาประชาคมสู่อาเซียน (Spirit of ASEAN) เพื่อรองรับการรวมกลุ่มของประเทศอาเซียน ในปี 2558 เช่น โรงเรียน Buffer School เป็นโรงเรียนที่อยู่ติดชายแดนกับประเทศสมาชิกอาเซียน 4 ประเทศ ได้แก่ ลาว พม่า กัมพูชา และมาเลเซีย โรงเรียน Sister School เป็นโรงเรียนที่มีความพร้อม มีความเข้มแข็งทั้งในเรื่องของภาษาและ ICT ที่อยู่ในพื้นที่อื่น ๆ ที่ไม่ติดชายแดน แต่มีการประสานสัมพันธ์กับอาเซียน 5 ประเทศ ได้แก่ เวียดนาม สิงคโปร์ ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย และบรูไน เป็นต้น

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2551 : 7) มีบทบาทสำคัญในเรื่องของหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ระดมความคิดจากผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหารสถานศึกษา ศิษยานุศิษย์ ครูผู้สอน และผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมกำหนดกรอบแนวทางในการเตรียมความพร้อมสู่ความเป็นประชาคมอาเซียน โดยการกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเด็กไทยที่สอดคล้องกับประชาคมอาเซียน การวิเคราะห์หลักสูตรในส่วนของอาเซียนศึกษา การกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีคุณภาพและแข็งแกร่งในประชาคมอาเซียน การพัฒนามาตรฐานการศึกษาไทยให้ก้าวไปสู่ประชาคมนั้นคงไม่เพียงพอ แต่ยังคงพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยให้มีศักยภาพพร้อมกับความเปลี่ยนแปลงของกระแสสังคมโลกได้อย่างมั่นใจ ที่สำคัญคือ ทุกภาคส่วนในสังคมต้องประสานความร่วมมือขับเคลื่อนการศึกษาไทยให้ก้าวไปสู่เวทีโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

สรุปได้ว่า ทิศทางการศึกษาไทยกับความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนนั้น ประเทศไทยได้มีการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียน โดยส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางอาเซียนศึกษา เป็นศูนย์การเรียนรู้ด้านศาสนาและวัฒนธรรม ซึ่งเข้าใจถึงความแตกต่างทางด้านชาติพันธุ์ หลักสิทธิมนุษยชนของเพื่อนบ้าน ตลอดจนการส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ เพื่อพัฒนาการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน ในประชาคมอาเซียน

การเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียน

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 กกับการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนด้านการศึกษา การสร้างความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ได้ระบุไว้โดยละเอียด ในยุทธศาสตร์การสร้างความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจและความมั่นคงในภูมิภาค ความว่า “สร้างความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน โดยผลักดันให้ไทยมีบทบาทหน้าที่สร้างสรรค์ในเวทีระหว่างประเทศในประชาคมอาเซียน ซึ่งจะต้องมีการเตรียมการ ได้แก่ เสริมสร้างความเข้มแข็งให้สถาบันการศึกษาทั้งของรัฐและเอกชนให้มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับในระดับสากล ตลอดจนการยกระดับทักษะฝีมือแรงงานและทักษะด้านภาษาเพื่อเตรียมความพร้อมของแรงงานไทยเข้าสู่ตลาดแรงงานในภูมิภาคอาเซียน โดยไทยมีบทบาทนำในอาเซียนร่วมกับประเทศที่มีศักยภาพ” การเตรียมความพร้อม จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 ได้มีการพัฒนาส่งเสริมความเข้มแข็งให้กับการศึกษาเพื่อตอบสนองความต้องการทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง และความมั่นคงเพื่อเตรียมความพร้อมของประเทศไทยสู่การเป็นพลเมืองอาเซียนและพลเมืองโลกที่มีประสิทธิภาพ โดยมีแผนยุทธศาสตร์ด้านการศึกษา 5 ปี ของอาเซียนด้วยกัน ดังนี้ (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. 2553 : 10)

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การสร้างความตระหนักเกี่ยวกับอาเซียน

1. การจัดทำคู่มืออาเซียนเพื่อส่งเสริมการสร้าง ความตระหนักถึงค่านิยมร่วมระหว่างนักเรียนระดับปฐมวัย ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา
2. การสนับสนุนให้มีการจัดทำหลักสูตรอาเซียนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา เพื่อให้นักเรียนเรียนรู้เกี่ยวกับอาเซียนในมุมมองของความเป็นภูมิภาคเดียวกัน
3. การส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของนักการศึกษา ครูและบุคลากรของกระทรวงศึกษาธิการ
4. การส่งเสริมให้มีการจัดมุมอาเซียนในโรงเรียน

ยุทธศาสตร์ที่ 2 คุณภาพและโอกาสทางการศึกษา

1. เสริมสร้างโอกาสการได้รับการศึกษาในระดับประถมและมัธยมศึกษา เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาการศึกษาเพื่อปวงชนภายในปี 2558
 - 1.1 การแลกเปลี่ยนแนวปฏิบัติที่ดีในการส่งเสริมโอกาสการได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ ด้วยการจัดโครงการความเป็นหุ้นส่วนระหว่างกัน
 - 1.2 การพัฒนาครูอย่างเป็นระบบและการใช้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องร่วมกันในการวางแผน กำหนดนโยบายและการทำข้อเสนอแนะเพื่อให้ครูสามารถถ่ายทอดความรู้แก่นักเรียน
2. การเพิ่มคุณภาพการศึกษา การจัดมาตรฐานการศึกษา การศึกษาตลอดชีวิต และการพัฒนาอาชีพ
 - 2.1 การส่งเสริมคุณภาพด้วยการสร้างเครือข่ายครู ผู้บริหาร ผู้บริหารการศึกษาสถาบันครู โรงเรียน และสมาคมครู
 - 2.2 การสนับสนุนแนวทางแบบใหม่ในการพัฒนาครูในการส่งเสริมให้ครูเป็นผู้สนับสนุนให้เกิดการกระบวนกรเรียนรู้
 - 2.3 การส่งเสริมให้มีการพัฒนาอาชีพครูและผู้บริหาร โรงเรียนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งรวมถึงการจัดตั้งสถาบันพัฒนาผู้นำอาเซียน การจัดทำคู่มือการเป็นพี่เลี้ยง
 - 2.4 การส่งเสริมการเคลื่อนย้ายครู

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การเคลื่อนย้ายข้ามพรมแดนและการจัดการศึกษาให้มีความเป็นสากล

1. การแบ่งปันความรู้ทรัพยากรด้านการศึกษาในภูมิภาค และการเชื่อมโยงของประเทศสมาชิกอาเซียน
2. การแลกเปลี่ยนนักศึกษาและทุนการศึกษาในทุกระดับ

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การสนับสนุนการดำเนินงานขององค์กรสายสาขาอื่น ๆ เพื่อพัฒนาการศึกษา

1. การส่งเสริมให้มีการประชุมปฏิบัติการ และการประชุมต่าง ๆ เพื่อจัดทำหุ้นส่วนความร่วมมือระหว่างสาขาที่ชัดเจน

2. จัดฝึกอบรมครูเกี่ยวกับการจัดการศึกษาด้านสภาพแวดล้อม การลดภัยพิบัติธรรมชาติ และการบริหารจัดการ การจัดการศึกษาเพื่อป้องกันเอดส์/เอชไอวี และการปกป้องคุ้มครองเด็ก

ประเทศไทยเป็นผู้นำในการก่อตั้งสมาคมอาเซียน มีศักยภาพในการเป็นแกนนำในการสร้างประชาคมอาเซียนให้เข้มแข็งภายใต้ยุทธศาสตร์ วิสัยทัศน์ เอกลักษณ์ และประชาคมเดียวกัน เพื่อความเจริญมั่นคงของประชากร ทรัพยากร และเศรษฐกิจ ภายใต้การก่อตั้งนี้ จะต้องยึดสามเสาหลักสำคัญคือ ประชาคมการเมืองและความมั่นคงของอาเซียน ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมของอาเซียน โดยเฉพาะด้านการศึกษานั้นจัดอยู่ในประชาคมสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งจะมีบทบาทสำคัญที่จะส่งเสริมให้ประชาคมด้านอื่น ๆ มีความเข้มแข็งเนื่องจากการศึกษาเป็นรากฐานของการพัฒนาในทุก ๆ ด้าน ดังนี้

1. การสร้างประชาคมอาเซียนด้วยการศึกษา โดยให้ประเทศไทยเป็น Education Hub มีการเตรียมความพร้อมในด้านกรอบความคิด กล่าวคือ แผนการศึกษาแห่งชาติมุ่งที่จะสร้างความตระหนักรู้ของคนไทยในการจัดการศึกษา เพื่อสร้างคนไทยให้เป็นคนของประชาคมอาเซียน พัฒนาสมรรถนะให้พร้อมในการอยู่ร่วมกันและส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศ ด้านการศึกษาใน 3 ด้าน คือ ด้านพัฒนาคุณภาพการศึกษา การขยายโอกาสทางการศึกษา ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริการและการจัดการศึกษา

2. ขับเคลื่อนประชาคมอาเซียนด้วยการศึกษา โดยการสร้างความเข้าใจในเรื่องเกี่ยวกับเพื่อนบ้านในกลุ่มประเทศอาเซียน ความแตกต่างทางด้านชาติพันธุ์ หลักสิทธิมนุษยชน การส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศเพื่อพัฒนาการติดต่อสื่อสารระหว่างกันในประเทศอาเซียน มีการเพิ่มครูที่จบการศึกษาด้านภาษาอังกฤษเข้าไปในทุกๆระดับชั้นการศึกษา เพื่อให้ให้นักเรียนไทยสามารถสื่อสารภาษาอังกฤษได้อย่างสร้างสรรค์ นอกจากนี้ ยังมีความร่วมมือกับภาคเอกชนในการรับอาสาสมัครเข้ามาสอนภาษาต่างประเทศ รวมถึงวัฒนธรรมของประเทศต่าง ๆ เพื่อการอยู่ร่วมกันด้วยความเข้าใจกันของประเทศในประเทศอาเซียน ส่วนด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา นั้นจะพัฒนาตามหลัก 3N ได้แก่ โครงข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ (Ned Net) ศูนย์กลางรวบรวม จัดเก็บ และเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษา (NEIS) และศูนย์เรียนรู้แห่งชาติ (NLC) เพื่อให้ผู้เรียนได้มีการเรียนรู้ด้วยตนเองตลอดเวลา มีการพัฒนาผู้เรียนสู่การเป็นพลเมืองอาเซียนการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ความเอื้ออาทร โดยใช้การศึกษาเป็นกลไกในการสร้างวัฒนธรรมใหม่ นอกจากนี้ ยังต้องส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางด้านอาเซียนศึกษา เป็นศูนย์การเรียนรู้ด้านศาสนา และวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาไปสู่ประชาคมอาเซียนและสากลต่อไป

สรุปได้ว่า การเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียน ได้มีการกำหนด ยุทธศาสตร์ด้านการศึกษาในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 โดยการเสริมสร้างความเข้มแข็งในการพัฒนาคนไทยให้มีคุณภาพพร้อมทั้งเปิดโอกาสและเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษา จัดการศึกษาให้มีความเป็นสากลสู่การเป็นพลเมืองอาเซียนภายใต้การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ซึ่งถือเป็นความรับผิดชอบอันใหญ่หลวงของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาที่จะต้องมีการวางแผนร่วมกันเพื่อให้การดำเนินงานการศึกษาของไทยก้าวสู่การเป็นประชาคมอาเซียนได้อย่างภาคภูมิใจ

การดำเนินงานด้านการศึกษาของไทยในกรอบอาเซียน

การดำเนินงานของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อสนับสนุนเป้าหมายการสร้างประชาคมอาเซียน ภายในปี 2558 มีรายละเอียดดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552 : 10)

1. สำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ดำเนินงานภายใต้กรอบรัฐมนตรีศึกษาอาเซียน ครอบคลุมประเทศอาเซียนกับประเทศคู่เจรจา เสริมสร้างความตระหนักเกี่ยวกับอาเซียน และการจัดตั้ง สถาบันนานาชาติเพื่อพัฒนาผู้บริหารการศึกษา
2. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีโครงการ Education Hub School และ อยู่ระหว่างดำเนินโครงการ Spirit of ASEAN (Sister/Partner School และ Buffer School) สำหรับ กิจกรรมที่ได้ดำเนินการไปแล้วในปี 2554 คือ การพัฒนาหลักสูตรและสื่อเกี่ยวกับอาเซียน รวมทั้ง กิจกรรมค่ายเยาวชนเพื่อการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน
3. สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา จัดให้มีโครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษา มาเลเซีย-อินโดนีเซีย -ไทย การประชุมอย่างไม่เป็นทางการระหว่างผู้บริหารระดับสูงด้านการ อุดมศึกษา และการจัดทำยุทธศาสตร์ด้านการอุดมศึกษาอาเซียน
4. สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โครงการเวทีแลกเปลี่ยนความรู้เกษตรนานาชาติ จัดการเรียนการสอนบริการสังคมร่วมกับนักศึกษาสิงคโปร์ โครงการแลกเปลี่ยนกับ Institute of Technical Education Collage East, Singapore โครงการพัฒนาโรงเรียนเทคนิคลาว แลกเปลี่ยน นักศึกษาทวิภาคี ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงกับบรูไนฯ โรงเรียนพระราชทานฯ วิทยาลัยกำแพงเพชรร่วมกับพม่า ร่วมมือกับ Seameo Seamolec /ประเทศอินโดนีเซีย จัดการศึกษา จังหวัดชายแดนภาคใต้
5. สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา จัดโครงการสัมมนาการวิจัยการศึกษาไทย - มาเลเซีย การบรรยายทางวิชาการเรื่อง ความตระหนักของการก้าวสู่อาเซียน การบรรยายเรื่องการจัดการศึกษา เพื่อปวงชนและคนด้อยโอกาสให้กับผู้แทนมาเลเซีย โครงการพัฒนานโยบายการศึกษาสู่อาเซียน : กรณีศึกษาไทย - ลาว - เวียดนาม โครงการความร่วมมือไทย - ลาว โครงการความร่วมมือไทย- เวียดนาม

6. สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จัดศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้ประเทศเพื่อนบ้าน อบรมเทคนิคการจัดนิทรรศการ การนำเสนอข้อมูล ส่งเสริมความรู้เรื่องความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนในศูนย์วิทยาศาสตร์ของประเทศเพื่อนบ้าน

7. สำนักบริหารงานคณะกรรมการการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความรู้เรื่องอาเซียนแก่บุคลากรในสำนักงานการศึกษาเอกชนและโรงเรียนเอกชน สนับสนุนโรงเรียนเข้าแข่งขันกีฬาประถมนศึกษาอาเซียน ครั้งที่ 3 ในประเทศอินโดนีเซีย โครงการแลกเปลี่ยนนักเรียนมัธยมศึกษาปี 2552 กับสิงคโปร์ ร่วมสัมมนาวิชาการและนิทรรศการการศึกษาไทยที่ประเทศเวียดนาม

8. สำนักงานเลขาธิการคุรุสภาได้เข้าร่วมเป็นภาคีองค์กรสมาชิกสภาครูอาเซียน โดยร่วมกับองค์กรครูในกลุ่มประเทศอาเซียน 5 ประเทศ ได้แก่ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และไทย ก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2521 ปัจจุบันมีภาคีสมาชิก 23 องค์กรจาก 9 ประเทศ

9. เครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน (ASEAN University Network : AUN) ได้จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนนักศึกษาภายในอาเซียน มีการพัฒนาหลักสูตรและการประเมินหลักสูตรในสาขาวิชาต่าง ๆ เช่น เคมี คอมพิวเตอร์ วิศวกรรมศาสตร์ ฯลฯ

นอกจากนี้ แนวทางการดำเนินงานตามปฏิญญาอาเซียนด้านการศึกษาเพื่อกำหนดเป็นนโยบาย มีรายละเอียดดังนี้

1. การเผยแพร่ความรู้ ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับอาเซียน เพื่อสร้างความตระหนักและเตรียมความพร้อมของครู คณาจารย์ บุคลากรทางการศึกษา นักเรียน นักศึกษา และประชาชนเพื่อก้าวสู่ประชาคมอาเซียน ภายในปี พ.ศ. 2558

2. การพัฒนาศักยภาพของนักเรียน นักศึกษา และประชาชน ให้มีทักษะที่เหมาะสมเพื่อเตรียมความพร้อมในการก้าวสู่ประชาคมอาเซียนเช่น ความรู้ภาษาอังกฤษ ภาษาเพื่อนบ้าน เทคโนโลยีสารสนเทศ ทักษะความชำนาญที่สอดคล้องกับการปรับตัวและการเปลี่ยนแปลงทางอุตสาหกรรม ตลอดจนการเพิ่มโอกาสในการหางานทำของประชาชน

3. การพัฒนามาตรฐานการศึกษาเพื่อส่งเสริมการหมุนเวียนของนักศึกษาและครูอาจารย์ในอาเซียน รวมทั้งให้มีการยอมรับในคุณสมบัติทางวิชาการร่วมกันในอาเซียน การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาต่าง ๆ และการแลกเปลี่ยนเยาวชน การพัฒนาระบบการศึกษาทางไกล ซึ่งช่วยสนับสนุนการศึกษาตลอดชีวิต การส่งเสริมและปรับปรุงการศึกษาด้านอาชีวศึกษาการฝึกอบรมทางอาชีพทั้งในขั้นต้นและขั้นต่อเนื่อง ตลอดจนส่งเสริมและเพิ่มพูนความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาของประเทศสมาชิกอาเซียน

4. การเตรียมความพร้อมเพื่อเปิดเสรีทางการศึกษาในอาเซียน เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ประกอบด้วย การจัดทำความตกลงยอมรับด้านการศึกษา การพัฒนาความสามารถ ประสบการณ์ในสาขาวิชาชีพสำคัญต่าง ๆ เพื่อรองรับการเปิดเสรีการศึกษาควบคู่กับการเปิดเสรีด้านการเคลื่อนย้ายแรงงาน

5. การพัฒนาเยาวชนเพื่อเป็นทรัพยากรสำคัญในการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ได้มอบหมายให้องค์กรหลักเตรียมจัดทำแผนการดำเนินงานและแต่งตั้งคณะกรรมการจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเตรียมการรองรับในเรื่องดังกล่าว โดยให้พิจารณาถึงระบบการศึกษาในอาเซียน และนโยบายของประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อให้เกิดความร่วมมืออย่างแท้จริงในอาเซียนต่อไป

สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้จัดทำมาตรฐานและยุทธศาสตร์ในการพัฒนาสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับใช้เป็นมาตรฐานเทียบเคียงในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน และใช้เป็นแนวทางในการขับเคลื่อนการดำเนินงานให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2554 : 4)

1. ด้านการบริหารจัดการ

1.1 การกำหนดวิสัยทัศน์ของโรงเรียน

โรงเรียนได้กำหนดวิสัยทัศน์ หลักสูตร การจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนไว้ในหลักสูตรสถานศึกษาที่กำหนด ได้แก่ โรงเรียนได้รับการพัฒนาเป็นโรงเรียนมาตรฐานสู่สากล มีระบบการบริหารที่เทียบเคียงมาตรฐาน มุ่งเน้นนักเรียนมีคุณภาพเป็นพลโลกควบคู่กับการพัฒนาโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนที่เป็นเลิศ (Excellent Schools) กำหนดความรู้ความคิดอันก่อให้เกิดความเข้าใจอันดีรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงสังคมโลก

1.2 การจัดทำพันธกิจของโรงเรียน

โรงเรียนต้องพัฒนาสู่มาตรฐานสากลและพัฒนาให้นักเรียนให้เป็นพลโลกต่อไป การพัฒนาครู และบุคลากรให้มีความรู้พื้นฐาน มีการดำเนินการบริหารจัดการสู่ประชาคมอาเซียน การรู้เขา-รู้เรา เน้นภาษาเพื่อการสื่อสาร วัฒนธรรม ความเป็นอยู่ และสังคมเศรษฐกิจ เน้นการพัฒนาคุณภาพมนุษย์ คนคือศูนย์กลางการพัฒนาและการปรับตัว ปรับการคิด เน้นการคิด ตระหนักสู่ความเป็นหุ้นส่วนใน 3 เสาหลักของประชาคมอาเซียน

1.3 การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา

การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นการจัดทำแผนระยะสั้นและแผนระยะยาวโดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน นักเรียนสามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารอย่างน้อย 2 ภาษา มีการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน โดยเปิดเป็นสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สอดแทรกเข้าไปในหลักสูตรสถานศึกษา

1.4 การร่วมมือกับชุมชนในการระดมทรัพยากร

การร่วมมือกับชุมชนในการระดมทรัพยากรดำเนินการโดยโรงเรียนร่วมกับชุมชนจัดทำหลักสูตรและจัดทำแผนพัฒนาระบบการบริหารเพื่อพัฒนาโรงเรียนสู่มาตรฐานสากลการจัดประชุมผู้ปกครอง ผู้ปกครองเครือข่าย คณะกรรมการสถานศึกษาและชุมชน เช่น องค์กรบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลฯลฯ พร้อมด้วยองค์กรภาครัฐและเอกชนร่วมมือกันวางแผนในการระดมทรัพยากร

1.5 รูปแบบการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน

การพัฒนาหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีการที่หลากหลายเป็นการบูรณาการทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ การพัฒนาปรับกระบวนการทัศนการพัฒนาครู การส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมในกิจกรรมอาเซียน การพัฒนาครูในโรงเรียนทุกคนให้สามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารและการจัดอบรม สัมมนา ศึกษาดูงานทั้งในประเทศและต่างประเทศ

1.6 วิธีการพัฒนาครู

วิธีการพัฒนาครูที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน ได้แก่ ประชุมชี้แจงให้ความรู้ในการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน ครูทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้สอดแทรกการเรียนรู้ประชาคมอาเซียนเข้าไปใช้ในการเรียนการสอน การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้และการจัดกิจกรรมต่างๆ การกำหนดให้ครูทุกคนเข้าเรียนภาษาตามตารางที่กำหนด ใช้แหล่งเรียนรู้จากเจ้าของภาษา และแหล่งเรียนรู้จากศูนย์อาเซียน การส่งเสริมให้ครูที่เป็นตัวแทนไปร่วมกิจกรรมการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน การส่งเสริมสนับสนุนให้เข้ารับการอบรม การศึกษาดูงานร่วมโครงการกับโรงเรียนในโครงการฯ และร่วมกิจกรรมนำเสนอผลงาน

1.7 การนิเทศติดตามการดำเนินงานการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน

การนิเทศติดตามการดำเนินงานการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนดำเนินการโดยจัดทำคำสั่งคณะกรรมการติดตามการดำเนินงานเกี่ยวกับอาเซียนในโรงเรียน มีการดำเนินงานโครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกลุ่ม Bangkok-Java-Hariagcy และขยายไปยังประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก เช่น อินโดนีเซีย ใต้หวัน มาเลเซีย เวียดนาม อังกฤษ ฯลฯ และมีกระบวนการนิเทศติดตามการดำเนินงานการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนที่เป็นปัจจุบันและต่อเนื่อง

1.8 การส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน

การส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน ดำเนินการโดยการจัดมุม ASEAN - Focused School การส่งเสริมให้นักเรียนในโรงเรียนสามารถใช้ภาษาอังกฤษและภาษาในประเทศสมาชิกอาเซียนได้อย่างมีประสิทธิภาพอย่างน้อย 2 ภาษา การจัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้ เช่น เชิงธงอาเซียน และธงสมาชิกอาเซียน การจัดทำพหุวัฒนธรรมขึ้นทั้งภายใน

และภายนอกโรงเรียนในรูปแบบคนตรีพื้นเมือง คนตรีไทย ฯลฯ การส่งเสริมให้นักเรียนได้เข้าร่วม และมีส่วนในการส่งเสริมด้านความรู้และกิจกรรมต่าง ๆ ตลอดจนการบูรณาการหลักสูตร อาเซียนศึกษาในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

1.9 สื่อและแหล่งเรียนรู้ภายในและภายนอกโรงเรียนในการจัดการเรียนรู้ โรงเรียน มีสื่อและแหล่งเรียนรู้ภายในและภายนอกโรงเรียนในการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน ได้แก่ การจัดทำแหล่งเรียนรู้อาเซียนศึกษาในโรงเรียนเน้นการจัดการความรู้ การเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยี สารสนเทศและศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง การจัดมุม ASEAN - Focused School ภายในห้องสมุด การจัดให้มีห้องจัดสื่อสำหรับอาเซียน โดยเฉพาะ การเรียนรู้ภาษาอาเซียนและ วัฒนธรรมแบบท้องถิ่นทั้งในระยะสั้นและระยะยาว การส่งเสริมสนับสนุนให้เข้ารับการอบรมการศึกษาดูงาน การเข้าร่วมโครงการกับโรงเรียนในโครงการฯ เพื่อนำมาปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน และ การส่งเสริมให้นักเรียนอาสาอาเซียนและนักเรียนอื่น ๆ มีความรู้เกี่ยวกับอาเซียน สามารถใช้สื่อและ แหล่งเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้ครูและนักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเรื่องอาเซียนมากขึ้น

1.10 การใช้ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการที่ส่งเสริมการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน

การจัดให้มีห้องเรียนศูนย์อาเซียน ชมรมอาเซียน การเปิดหลักสูตรการเรียน การสอนวิชาอาเซียนศึกษาพร้อมทั้งพัฒนาครู ทั้ง โรงเรียนให้ตระหนักถึงความสำคัญและหาวิธี ให้ความรู้แก่ผู้เรียนในการนำนักเรียนเข้าสู่ประชาคมอาเซียน การจัดให้มีห้องพิเศษสำหรับนักเรียน ที่มีความสามารถพิเศษทางภาษาและสามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนรู้ การใช้แหล่ง เรียนรู้เกี่ยวกับอาเซียน การจัดนิทรรศการเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน การจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนสู่ประชาคมอาเซียน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการจัดมุมทุกมุม ของโรงเรียนให้มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้

1.11 การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน

โรงเรียนจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน โดยการจัดสภาพแวดล้อมให้นักเรียนได้ซึมซับวัฒนธรรมการเข้าสู่อาเซียน เช่น การให้ความรู้ เสียงตามสายก่อนเคารพธงชาติ การจัดป้ายนิเทศเกี่ยวกับประเทศอาเซียนสัปดาห์ละหนึ่งประเทศ การจัดให้มีธงชาติอาเซียนประดับในโรงเรียน การเชิญธงชาติอาเซียนและธงชาติสมาชิกอาเซียน การแต่งกายประจำชาติประเทศสมาชิกอาเซียน การจัดให้มีครูผู้สอนภาษาในอาเซียนและจัดให้มี ห้องเรียนที่มีบรรยากาศส่งเสริมการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน

2. ด้านการพัฒนาครูผู้สอน

2.1 การเตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน

การพัฒนาครูให้ความรู้กับครูทุกคนเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของประชาคมอาเซียน การเรียนรู้ภาษาในประชาคมอาเซียน การพัฒนาครูให้สามารถนำไปบูรณาการในการจัดการเรียน

การสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ การเปิดสอนสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมให้กับนักเรียน การพัฒนาครูให้สามารถสื่อสารโดยใช้ภาษาในประชาคมอาเซียน มีการจัดปายนิเทศ การจัดแข่งขันการตอบปัญหาอาเซียน การสนับสนุนให้ผู้เรียนออกไปจัดกิจกรรมหรือแข่งขันกับหน่วยงานภายนอก การจัดไปทัศนศึกษาดูงานในประเทศอาเซียนเพื่อให้นักเรียนและครูได้เรียนรู้จากสภาพจริง และมีการตรวจสอบความรู้เข้าใจเกี่ยวกับการศึกษาเรื่องประชาคมอาเซียน

2.2 การจัดกระบวนการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน

การจัดทำหลักสูตรการจัดการกระบวนการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนร่วมกันและใช้เป็นแนวทางเดียวกัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการเพิ่มสาระการเรียนรู้หลักสูตรอาเซียนศึกษาเข้าไปในหลักสูตรสถานศึกษาและบูรณาการกับทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และบูรณาการในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ มีการดำเนินการให้นักเรียนเรียนตามหลักสูตรอาเซียนศึกษา และให้นักเรียนสามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้อย่างน้อย 2 ภาษา

2.3 การออกแบบการจัดการเรียนรู้

การให้นักเรียนมีความรู้และตระหนักถึงความสำคัญเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน โดยให้นักเรียนได้เรียนรู้การใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศในการสื่อสารกับประเทศในประชาคมอาเซียน และมีกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งสู่ระดับโลก (World Class)

2.4 การบูรณาการเรื่องประชาคมอาเซียนในการจัดการเรียนรู้

การวางแผนการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ มีการจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้เรียนรู้ตามสภาพจริง เช่น การจัดกิจกรรมค่ายอาเซียนและร่วมกันพัฒนาประเทศอาเซียน

2.5 การใช้สื่อเทคโนโลยี

การนำโทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต และสื่อเทคโนโลยีอื่นๆ มาใช้ประกอบการสอน นักเรียนมีห้องเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อใช้สำหรับการเรียนรู้และใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ

2.6 การใช้แหล่งเรียนรู้

การจัดให้มีศูนย์อาเซียนศึกษา ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ ห้องสมุด ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เว็บไซต์ หนังสือ หนังสือพิมพ์ การจัดนิทรรศการเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน การจ้างครูเจ้าของภาษาและแหล่งเรียนรู้ต่างประเทศในการจัดการเรียนการสอน

2.7 การวัดผลและประเมินผล

ครูต้องการให้มีการวัดผลและประเมินผลตามสภาพจริง การเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ รวมถึงมีการจัดนิทรรศการ กรณีที่เป็นสาระเพิ่มเติมควรกำหนดให้มีการวัดผล

ประเมินผลเป็นเกรด 0 - 4 แต่ถ้าเป็นกิจกรรมชุมนุม การวัดผล ประเมินผลการเรียนควรตัดสินใจ เป็นผ่าน หรือไม่ผ่าน

2.8 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ครูและนักเรียนต้องการให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน มีการแบ่งปัน ประสบการณ์ร่วมกับโรงเรียนใน โครงการประชาคมอาเซียน การเข้าร่วม โครงการ Connecting Classrooms และมีการติดต่อสื่อสารส่งข้อมูลต่าง ๆ ผ่านทางระบบอินเทอร์เน็ตถึงเพื่อนชาวต่างประเทศ ในกลุ่มประเทศอาเซียน

2.9 การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้

การแลกเปลี่ยนครูต่างชาติ เพื่อให้ความรู้โดยตรงมุ่งเน้นให้เห็นความสำคัญและ ชักชวนเข้าร่วม โครงการจัดทำกิจกรรม โครงการ Connecting Classrooms มีการใช้อินเทอร์เน็ต และโปรแกรมของการเรียนรู้ การสร้างเว็บไซต์เกี่ยวกับอาเซียน

3. ด้านผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและผู้มีส่วนร่วมในการส่งเสริม สนับสนุน เพื่อเตรียมสู่ ประชาคมอาเซียน

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายควรตระหนักถึงความสำคัญของการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนและเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน เช่น การจัด ประชุม นอกจากนี้ โรงเรียนควรมีการจัดหลักสูตรอาเซียนให้นักเรียนได้เรียนรู้ทุกระดับชั้น จัดกิจกรรมเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับอาเซียนเพิ่มขึ้น และมีการใช้แหล่งเรียนรู้จากศูนย์อาเซียนเพื่อให้เป็น ที่รู้จักแพร่หลาย รวมทั้งเปิดโอกาสให้นักเรียน ได้เข้าร่วมกิจกรรมระดับอาเซียนทุกคน

4. ด้านคุณภาพผู้เรียน

4.1 ความรู้เกี่ยวกับอาเซียน และการใช้ภาษาต่างประเทศ

การให้มีการบูรณาการเรื่องอาเซียนในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้และมีการพัฒนา ผู้เรียน เพื่อมุ่งสู่ประชาคมอาเซียนในด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน การใช้ภาษา ในการสื่อสาร ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการติดต่อสื่อสาร ตลอดจนการเผยแพร่ ความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียนสู่ชุมชนได้

4.2 ความตระหนักและเจตคติที่ดีเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน

การให้มีหลักสูตรอาเซียนเพื่อสร้างความตระหนักและเจตคติที่ดีต่อผู้เรียนและ ให้ผู้เรียนและครูมีความเข้าใจอันดีต่อกัน และร่วมกันพัฒนากลุ่มประเทศอาเซียนให้มีความเจริญ เติบโตเท่ากับกลุ่มประเทศอื่น ๆ

4.3 การยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรมของประชาคมอาเซียน

การให้มีหลักสูตรอาเซียนเพื่อสร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน ทุกคนสามารถอยู่ร่วมกัน โดยไม่มีการแบ่งแยก มีการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน โดยครุมีความคาดหวังว่าจะพัฒนาผู้เรียน ให้ทุกคนสามารถยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรมของประชาคมอาเซียนได้

4.4 การใช้ภาษาต่างประเทศ เทคโนโลยีการสื่อสาร และสารสนเทศในการสื่อสาร

ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ภาษาอังกฤษ และภาษาในประเทศอาเซียนได้อย่างน้อย 2 ภาษา เพื่อการสื่อสาร แลกเปลี่ยนเรียนรู้และการทำงานร่วมกัน

5. ด้านหลักสูตร

มีการจัดทำรายวิชาอาเซียนศึกษาเพิ่มเติม เพื่อศึกษาความเป็นมา เป้าหมาย วัตถุประสงค์ ของการก่อตั้งประชาคมอาเซียน จำนวนประเทศสมาชิก 10 ประเทศ ชื่อที่เป็นทางการของประเทศ สมาชิกอาเซียน สัญลักษณ์อาเซียน และธงอาเซียน เพลงอาเซียน กฎบัตรอาเซียน ข้อมูลพื้นฐาน สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ การเมืองการปกครอง เศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรมของประเทศ สมาชิกอาเซียน ผลของการเป็นประชาคมอาเซียนที่มีต่อประเทศไทย และความสำคัญของการ อยู่ร่วมกันเป็นประชาคมอาเซียน

6. ด้านการจัดการเรียนรู้

การบริหารจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนให้บรรลุเป้าหมายในการพัฒนาเด็กไทย ให้มีศักยภาพและคุณลักษณะที่จะดำรงชีวิตในประชาคมอาเซียนได้อย่างมีความสุข หน่วยงาน ด้านการศึกษาทุกระดับ ตลอดจนทุกภาคส่วนในสังคมจะต้องร่วมมือกัน

7. ด้านการนิเทศ ติดตาม และประเมินผล

การดำเนินการเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน จะประสบความสำเร็จ และบรรลุผลได้อย่างเป็นรูปธรรม นอกจากจะใช้การบริหารจัดการ และการจัดการเรียนรู้ที่มี ประสิทธิภาพแล้ว การนิเทศ ติดตาม ประเมินผล เป็นยุทธศาสตร์สำคัญที่จะช่วยให้การดำเนินงาน เป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น ทั้งนี้ผู้เกี่ยวข้องของทุกภาคส่วน ต้องรวมพลังกันให้การส่งเสริมสนับสนุน การนิเทศ ติดตาม และประเมินผลให้มีการดำเนินการอย่างจริงจังและต่อเนื่อง โดยเน้นการนิเทศ ที่เป็นกัลยาณมิตร ผู้นิเทศเป็นผู้ให้คำปรึกษาและพี่เลี้ยงแก่สถานศึกษาและครูผู้สอน

กรอบการนิเทศ ติดตาม และประเมินผล เพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมายกำหนดกรอบ การนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ด้านคุณภาพผู้เรียน

1.1 ด้านความรู้

- 1.2 ด้านทักษะ/กระบวนการ
- 1.3 ด้านเจตคติ
2. ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้
 - 2.1 คุณภาพวิชาการ
 - 2.2 คุณภาพครู
3. ด้านการบริหารจัดการ
 - 3.1 ด้านคุณภาพของผู้บริหารและครู
 - 3.2 ด้านการส่งเสริมสนับสนุน

การนิเทศ ติดตาม และประเมินผล ดำเนินการเป็นขั้นตอนและกระบวนการ ดังนี้

1. ประเมินความพร้อมก่อนดำเนินงาน

การประเมินความพร้อมก่อนดำเนินงานของสถานศึกษา เป็นการศึกษาและรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นสำหรับใช้วางแผนการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล และพัฒนาที่เหมาะสม ดังนี้

- 1.1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน ความพร้อมของหลักสูตร ความสามารถของผู้บริหาร ครูผู้สอน และนักเรียน นำมาวิเคราะห์จัดทำเป็นฐานข้อมูล

- 1.2 ร่วมวางแผนการนิเทศ โดยนำข้อมูลสารสนเทศที่ได้สังเคราะห์ไว้มาวางแผนพัฒนาตามลำดับ ดังนี้

- 1.2.1 สร้างความตระหนัก
- 1.2.2 ร่วมกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนา
- 1.2.3 ร่วมประชุมกำหนดรายละเอียดขั้นตอนการดำเนินงานของสถานศึกษา
- 1.2.4 ให้ความรู้ คำปรึกษา และข้อเสนอแนะการดำเนินการจัดกิจกรรมต่าง ๆ
- 1.2.5 ร่วมจัดทำปฏิทินการปฏิบัติงาน/รายงาน
- 1.2.6 รวบรวมข้อมูลที่เป็นจุดพัฒนา/จุดเด่น เพื่อนำไปวางแผนสนับสนุน

การพัฒนาต่อไป

2. นิเทศ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงาน

การนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องตั้งแต่สถานศึกษาได้มีการวางแผนพัฒนาบุคลากร การจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษา การจัดการเรียนรู้ โดยมีขั้นตอนการนิเทศ ติดตาม และประเมินผล ดังนี้

- 2.1 ศึกษาผลการปฏิบัติงานของสถานศึกษา
- 2.2 ให้ความปรึกษา แนะนำตามสถานการณ์ปัญหาของแต่ละสถานศึกษา

2.3 รวบรวมปัญหา และข้อเสนอแนะเพื่อดำเนินการสนับสนุนให้เกิดการนิเทศภายในอย่างต่อเนื่อง

2.4 ประเมินสภาพความสำเร็จของสถานศึกษา สังเคราะห์และสะท้อนผล

2.5 รวบรวมกิจกรรม/ภาพความสำเร็จของสถานศึกษา และถอดความรู้ เพื่อหา Best Practice และเผยแพร่ในวงกว้างต่อไป โดยอาจจัดทำในลักษณะ KM และนำ Best Practice ลงใน Blog KM

2.6 นำผลการประเมินไปเป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนา และผลงคุณภาพให้มีความยั่งยืนต่อไป

3. การประเมินผลหลังดำเนินงาน

การประเมินผลหลังดำเนินงาน เป็นการประเมินเมื่อสิ้นปีการศึกษาเพื่อสรุปรายงานที่เกี่ยวข้อง และประชาสัมพันธ์การดำเนินงานมีรายละเอียด ดังนี้

3.1 จัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินงานในแต่ละระดับ

3.2 คัดเลือก Best Practice ในระดับสถานศึกษาและเขตพื้นที่

3.3 เผยแพร่ผลงาน โดยจัดนิทรรศการ/ถอดความรู้/จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระดับชาติ

3.4 ประกาศเกียรติคุณให้รางวัล

สรุปได้ว่า การดำเนินงานด้านการศึกษาของไทยภายใต้กรอบอาเซียน เป็นการเผยแพร่ความรู้ ข้อมูลข่าวสาร เพื่อสร้างความตระหนักเกี่ยวกับอาเซียน รวมทั้งการพัฒนาศักยภาพของนักเรียน เยาวชนและประชาชน ซึ่งเป็นทรัพยากรสำคัญของประชาคมอาเซียนให้มีทักษะที่เหมาะสม รวมทั้งการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาต่าง ๆ การพัฒนาระบบการศึกษาทางการฝึกอบรมทางอาชีพ การจัดทำข้อตกลงด้านการศึกษา ซึ่งเป็นการยกระดับมาตรฐานการศึกษา เพื่อรองรับการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน

แนวทางการบริหารสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน

การบริหารสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนให้บรรลุเป้าหมายในการพัฒนาเด็กไทยให้มีศักยภาพและคุณลักษณะที่จะดำรงชีวิตในประชาคมอาเซียนได้อย่างมีความสุข หน่วยงานด้านการศึกษาทุกระดับ ตลอดจนทุกภาคส่วนในสังคมจะต้องร่วมมือกัน (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. 2553 : 11)

1. แนวทางการบริหารของกระทรวงศึกษาธิการ

การส่งเสริมให้สถาบันการศึกษาจัดสอนหลักสูตรนานาชาติศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศให้มีความรู้ของประเทศต่าง ๆ ที่เป็นประเทศคู่ค้าของประเทศไทย ทั้งในเชิงเศรษฐกิจและสังคม เพื่อนำไปสู่การสร้างเสริมศักยภาพในการแข่งขันของประเทศในเวทีโลก

การส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษาผลิตผลงานวิจัยวิชาการเพื่อให้บริการสังคม โดยเน้นการพัฒนาประเทศในเชิงเศรษฐกิจการเมืองและสังคม เพื่อรองรับการมีงานทำของประชาชน

การส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนในลักษณะวิสาหกิจเพื่อการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนสร้างรายได้ในขณะที่เรียนตอบสนองความต้องการของภาคธุรกิจและเป็นกำลังสำคัญในการสร้างตลาดเชิงรุกของประเทศ

การส่งเสริมการยกระดับความรู้ทักษะภาษาต่างประเทศสำหรับการติดต่อสื่อสารเชิงธุรกิจ โดยเฉพาะกลุ่มประเทศที่เป็นประเทศคู่ค้ากับประเทศไทยและมีความสำคัญในเวทีการค้าระหว่างประเทศ เช่น ภาษาอังกฤษ รัสเซีย โปรตุเกส ญี่ปุ่น จีน ฯลฯ

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้ปี พ.ศ. 2555 เป็นปีแห่งการส่งเสริมการพูดภาษาอังกฤษ เพื่อเตรียมพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน กำหนดให้ทุกวันศุกร์ หน่วยงานการศึกษา โดยโรงเรียนในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ทั้งในส่วนกลางและภูมิภาค ฝึกการพูดภาษาอังกฤษในหน่วยงาน

2. แนวทางการบริหารของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุน กำกับ ติดตามประเมินผล เพื่อให้การดำเนินงานสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนบรรลุเป้าหมาย ดังนี้

2.1 กำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ โครงการ และกิจกรรมในการบริหารสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน

2.2 แต่งตั้งคณะกรรมการและคณะทำงานดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์

2.3 ประชุม/อบรม/ชี้แจง/สร้างความรู้ ความเข้าใจ และความตระหนักเกี่ยวกับการดำเนินงานการบริหารสู่ประชาคมอาเซียนแก่ผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษานิเทศก์ ครู และผู้เกี่ยวข้อง

2.4 สนับสนุนและจัดสรรงบประมาณให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในการดำเนินงาน

2.5 พัฒนาสื่อสำหรับสถานศึกษานำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

2.6 เสริมสร้างความตระหนัก ความรู้ และความเข้าใจ เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน

2.7 ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในรูปแบบที่หลากหลาย เช่น การประกวด การแข่งขัน การจัดกิจกรรม การแลกเปลี่ยนนักเรียน เป็นต้น

2.8 ส่งเสริม สนับสนุน ให้จัดตั้งองค์กรดำเนินงานเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน เช่น สมาคม/ชมรมครูอาเซียน

2.9 กำกับติดตามประเมินผลการดำเนินงานของเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา

2.10 ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานอย่างต่อเนื่องในรูปแบบที่หลากหลาย

3. แนวทางการบริหารของเขตพื้นที่การศึกษา

การบริหารสู่ประชาคมอาเซียนให้บรรลุเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ เขตพื้นที่การศึกษาควรมีแนวทางการบริหาร ดังนี้

3.1 แต่งตั้งคณะกรรมการ ประกอบด้วย ผู้อำนวยการ/รองผู้อำนวยการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ศึกษาพิเศษ ผู้อำนวยการสถานศึกษา และบุคลากรอื่นที่เกี่ยวข้อง

3.2 ประชุมคณะกรรมการ สร้างความรู้ ความเข้าใจ และความตระหนักในการดำเนินงานตลอดแนว พร้อมวางแผนกำหนดกิจกรรม/ปฏิทินดำเนินงาน

3.3 ส่งเสริม สนับสนุนทรัพยากรในการดำเนินงานของเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา เช่น งบประมาณ บุคลากร วัสดุ ครุภัณฑ์ เอกสาร เป็นต้น

3.4 วางแผนพัฒนาครู ผู้บริหาร บุคลากรในโรงเรียน และผู้เกี่ยวข้อง

3.5 จัดตั้งเครือข่ายในระดับเขตพื้นที่ มีผู้เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ว่าราชการจังหวัด รองผู้ว่าราชการจังหวัด ปลัดจังหวัด ผู้แทนหอการค้าจังหวัด ผู้แทนฝ่ายความมั่นคง ผู้แทนฝ่ายวัฒนธรรม ผู้แทนองค์การบริหารส่วนจังหวัด ผู้แทนสถาบันอุดมศึกษา เป็นต้น

3.6 กำหนดให้มีกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้การดำเนินงานบริหารสู่ประชาคมอาเซียนเป็นประจำทุกปีการศึกษาในช่วงวันอาเซียน (วันที่ 8 สิงหาคมของทุกปี) หรือช่วงเวลาที่เหมาะสม โดยกำหนดให้มีกิจกรรมประกวดแข่งขัน อันแสดงให้เห็นถึงความรู้ความเข้าใจและความตระหนักเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน

3.7 ส่งเสริม สนับสนุนให้จัดตั้งองค์กรดำเนินงานเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน เช่น สมาคม/ชมรมครูอาเซียน

3.8 กำหนดให้มีการวางแผนการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลอย่างเป็นระบบ และรายงานการดำเนินงาน

3.9 ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานอย่างต่อเนื่องในรูปแบบที่หลากหลาย

4. แนวทางการบริหารของสถานศึกษา

การบริหารสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน ให้บรรลุเป้าหมาย สถานศึกษาควรมีแนวทางการดำเนินงานและจัดการ ดังนี้

4.1 แต่งตั้งคณะกรรมการ ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา และครูผู้รับผิดชอบบริหารสู่ประชาคมอาเซียน และผู้แทนจากหน่วยงานองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน

4.2 ประชุมคณะกรรมการ เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ และความตระหนักในการดำเนินงานตลอดแนว พร้อมวางแผนกำหนดกิจกรรม/ปฏิทินการดำเนินงาน

4.3 ส่งเสริม สนับสนุนทรัพยากรในการดำเนินงาน เช่น งบประมาณ บุคลากร วัสดุ ครุภัณฑ์ เอกสาร เป็นต้น

4.4 วางแผนพัฒนาครู บุคลากร และผู้เกี่ยวข้องให้สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.5 จัดตั้งเครือข่ายในสถานศึกษา มีผู้เกี่ยวข้อง เช่น นายอำเภอ ผู้แทนฝ่ายวัฒนธรรม ผู้แทนสำนักงานเทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล ผู้อำนวยการ/รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา ผู้อำนวยการสถานศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น

4.6 กำหนดให้มีกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การดำเนินงานสู่สมาคมอาเซียน เป็นประจำทุกปี โดยกำหนดให้มีกิจกรรมประกวด แข่งขัน อันแสดงให้เห็นถึงความรู้ ความเข้าใจ และความตระหนักเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน

4.7 กำหนดให้มีการนิเทศภายในสถานศึกษาตามอย่างเป็นระบบ

4.8 สนับสนุนให้ครูและบุคลากรในสถานศึกษาเป็นสมาชิกสมาคม/ชมรมครูอาเซียน ทั้งในระดับเขตพื้นที่การศึกษาและระดับชาติ

4.9 มีการสรุปและรายงานผลการดำเนินงาน พร้อมประชาสัมพันธ์การดำเนินงานอย่างต่อเนื่องในรูปแบบที่หลากหลาย

สรุปได้ว่าแนวทางการบริหารสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนอาจแตกต่างกันไปตามบทบาทหน้าที่และภารกิจของแต่ละหน่วยงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กระทรวงศึกษาธิการซึ่งรับผิดชอบในการกำหนดทิศทาง นโยบาย และยุทธศาสตร์ด้านการศึกษาของประเทศ โดยภาพรวมจะมุ่งเน้นให้สถาบันการศึกษายกระดับคุณภาพของผู้เรียนที่สามารถแข่งขันกับประเทศอื่น ๆ รวมทั้งการผลิตบัณฑิตที่สามารถตอบสนองความต้องการของภาคธุรกิจทั้งในและต่างประเทศ ควบคู่ไปกับการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ส่วนแนวทางการบริหารสถานศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาและสถานศึกษา ซึ่งเป็นหน่วยงานระดับปฏิบัติการจะให้ความสำคัญต่อการแปลงนโยบาย ยุทธศาสตร์ ให้เกิดผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น โดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน จัดประชุมวางแผนการทำงาน สนับสนุนทรัพยากรที่จำเป็นในการดำเนินงาน ดำเนินการพัฒนา บุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องและจัดตั้งเครือข่ายเชื่อมโยงการบริหารงานในระดับเขตพื้นที่ การศึกษา จนถึงระดับชุมชน ส่งเสริมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้การดำเนินงานประจำปี รวมทั้ง จัดให้มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการดำเนินงานสู่สาธารณชน อย่างต่อเนื่อง

กล่าวโดยสรุป ประชาคมอาเซียน เกิดจากการรวมตัวกันของประเทศสมาชิกอาเซียน เพื่อส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างกันในภูมิภาค โดยใช้การศึกษาเป็นกลไกในการขับเคลื่อนและ

เชื่อมโยงอัตลักษณ์ของแต่ละประเทศในภูมิภาค ซึ่งมีเป้าหมายที่สำคัญคือ ความร่วมมือในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้สอดคล้องกับแนวปฏิรูปการศึกษา การเปิดเสรีทางการศึกษา รวมทั้งการติดต่อสื่อสารระหว่างประเทศบนพื้นฐานของความแตกต่างด้านชาติพันธุ์ ภาษา ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม โดยมีหน่วยงานด้านการศึกษาร่วมมือกันพัฒนาการศึกษาไทยเพื่อให้เด็กไทยมีศักยภาพและคุณลักษณะที่จะดำรงชีวิตในประชาคมอาเซียนได้อย่างมีความสุข จึงต้องร่วมมือกันเพื่อทำให้เกิดความสำเร็จต่อการบริหารสถานศึกษาเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนอย่างมีประสิทธิภาพ

บริบททั่วไปของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 เป็นหน่วยงานภาครัฐ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ที่จัดตั้งขึ้นตามประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เรื่อง การกำหนดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ลงวันที่ 18 สิงหาคม 2553 โดยกำหนดให้มีหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุน กำกับ ติดตามการบริหารจัดการการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่จังหวัดจันทบุรีและจังหวัดตราด รวมทั้งสิ้น 39 โรงเรียน ประกอบด้วย โรงเรียนในจังหวัดจันทบุรี 23 โรงเรียน จังหวัดตราด 16 โรงเรียน ดังรายละเอียดต่อไปนี้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17. 2558 : 11)

ตาราง 1 ขนาดและประชากรของ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17

ลำดับ	ชื่อ โรงเรียน	จังหวัด	ขนาด โรงเรียน	จำนวน ผู้บริหาร (คน)	จำนวน ครู (คน)	จำนวน นักเรียน (คน)
1	เบญจมาชุกติศ	จันทบุรี	ขนาดใหญ่พิเศษ	5	141	3,019
2	ศรียานุสรณ์	จันทบุรี	ขนาดใหญ่พิเศษ	5	157	3,212
3	เบญจมานุสรณ์	จันทบุรี	ขนาดใหญ่	5	100	2,019
4	ทำใหม่ “พุลสวัสดิ์ราษฎร์ นุกูล”	จันทบุรี	ขนาดใหญ่	4	70	1,584
5	ตราขจรการคุณ	จันทบุรี	ขนาดใหญ่	5	100	2,220
6	สตรีประเสริฐศิลป์	จันทบุรี	ขนาดใหญ่	5	87	1,937
7	แก่งหางแมวพิทยาคาร	จันทบุรี	ขนาดกลาง	3	29	748
8	นายายอามพิทยาคม	จันทบุรี	ขนาดกลาง	2	41	833

ตาราง 1 (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อโรงเรียน	จังหวัด	ขนาดโรงเรียน	จำนวน ผู้บริหาร (คน)	จำนวน ครู (คน)	จำนวน นักเรียน (คน)
9	ขลุ่ยรัชดาภิเษก	จันทบุรี	ขนาดกลาง	4	57	1,102
10	โป่งน้ำร้อนวิทยาคม	จันทบุรี	ขนาดกลาง	2	27	556
11	แหลมสิงห์วิทยาคม	จันทบุรี	ขนาดกลาง	2	49	867
12	สอยดาววิทยา	จันทบุรี	ขนาดกลาง	3	51	1,375
13	ทุ่งขนานวิทยา	จันทบุรี	ขนาดกลาง	1	29	630
14	ศิษย์คุณวิทยา	จันทบุรี	ขนาดกลาง	2	39	802
15	ตราดสรรเสริญวิทยาคม	ตราด	ขนาดกลาง	2	36	693
16	คลองใหญ่วิทยาคม	ตราด	ขนาดกลาง	2	36	983
17	เขาสมิงวิทยาคม	ตราด	ขนาดกลาง	4	57	1,175
18	บ่อไร่วิทยาคม	ตราด	ขนาดกลาง	3	34	753
19	บางกะจะ	จันทบุรี	ขนาดเล็ก	1	13	107
20	มัธยมวัดเขาสุกิม	จันทบุรี	ขนาดเล็ก	1	13	195
21	ศรีรัตนราษฎร์นุเคราะห์	จันทบุรี	ขนาดเล็ก	1	15	183
22	สะพานเหล็กวิทยาคม	จันทบุรี	ขนาดเล็ก	1	12	70
23	มัธยมท่าแฉลง	จันทบุรี	ขนาดเล็ก	1	13	132
24	ตกพรหมพิทยาคาร	จันทบุรี	ขนาดเล็ก	1	15	140
25	บ่อพิทยาคาร	จันทบุรี	ขนาดเล็ก	1	10	80
26	มะขามสรรเสริญ	จันทบุรี	ขนาดเล็ก	2	30	444
27	เรือหวายวิทยา	จันทบุรี	ขนาดเล็ก	1	14	232
28	หนองตากงพิทยาคาร	จันทบุรี	ขนาดเล็ก	2	25	423
29	คลองพลูวิทยา	จันทบุรี	ขนาดเล็ก	1	15	223
30	วัดคลองสน	ตราด	ขนาดเล็ก	1	18	319
31	คีรีเวสรัตนเพียรอุปถัมภ์	ตราด	ขนาดเล็ก	1	12	134
32	เขาน้อยวิทยาคม	ตราด	ขนาดเล็ก	1	11	197
33	อ่าวใหญ่พิทยาคาร	ตราด	ขนาดเล็ก	1	10	133

ตาราง 1 (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อโรงเรียน	จังหวัด	ขนาดโรงเรียน	จำนวน ผู้บริหาร (คน)	จำนวน ครู (คน)	จำนวน นักเรียน (คน)
34	เนินทรายวิทยาคม	ตราด	ขนาดเล็ก	1	9	123
35	ระยองวิทยาคม รัชมังคลาภิเษก	ตราด	ขนาดเล็ก	1	11	147
36	ประณีตวิทยาคม	ตราด	ขนาดเล็ก	1	10	125
37	หนองบอนวิทยาคม	ตราด	ขนาดเล็ก	1	13	202
38	คลองใหญ่วิทยาคม	ตราด	ขนาดกลาง	2	36	983
39	แหลมงอบวิทยาคม	ตราด	ขนาดเล็ก	1	18	282
40	เกาะกูดวิทยาคม	ตราด	ขนาดกลาง	1	0	105
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17				82	1,437	28,504

ทิศทางการพัฒนาการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 17. 2558 : 11)

วิสัยทัศน์ (Vision)

สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 จัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพ โดยใช้เทคโนโลยี และบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม ขยายโอกาสทางการศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

พันธกิจ (Mission)

1. ส่งเสริม สนับสนุนให้ประชากรวัยเรียนทุกคนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง
2. พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาโดยใช้เทคโนโลยี สู่ประชาคมอาเซียน
3. ส่งเสริมความเป็นไทยและการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
4. พัฒนาระบบบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม

ค่านิยม (Values)

“เป็นองค์กรคุณภาพบนพื้นฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่มาตรฐานสากล”

เป้าประสงค์ (Goals)

1. ครูและบุคลากรทางการศึกษา ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน และมีทักษะในการใช้เทคโนโลยี

2. ครูและบุคลากรทางการศึกษา ผู้เรียนมีความเป็นไทยและดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3. ประชากรวัยเรียนได้รับโอกาสในการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง

4. การบริหารจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม

5. สถานศึกษามีความเข้มแข็ง และเป็นกลไกขับเคลื่อนการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่ประชาคมอาเซียน

กลยุทธ์ (Strategies)

กลยุทธ์ที่ 1 พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับตามหลักสูตรและส่งเสริมความสามารถด้านเทคโนโลยีเพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้

กลยุทธ์ที่ 2 ปลุกฝังคุณธรรมความสำนึกในความเป็นชาติไทยและวิถีชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

กลยุทธ์ที่ 3 ขยายโอกาสทางการศึกษาให้ทั่วถึงและลดความเหลื่อมล้ำ ผู้เรียนได้รับโอกาสในการพัฒนาเต็มศักยภาพ

กลยุทธ์ที่ 4 พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งระบบให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

กลยุทธ์ที่ 5 พัฒนาการบริหารจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาล เน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษา

จุดเน้น (Focus)

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 5 กลุ่มสาระวิชาหลักเพิ่มขึ้นอย่างน้อยร้อยละ 4

2. นักเรียนทุกคนมีความสำนึกในด้านความรักชาติ

3. เพิ่มศักยภาพนักเรียนในด้านภาษา ด้านคณิตศาสตร์ ด้านวิทยาศาสตร์ และด้านเทคโนโลยี เพื่อพัฒนาสู่มาตรฐานสากล

4. สร้างทางเลือกในการเรียนรู้ที่เน้นให้ประชากรวัยเรียนทุกคนเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาอย่างทั่วถึง ลดอัตราการออกกลางคัน ส่งเสริมการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพ เน้นการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

5. นักเรียน ครูและสถานศึกษาได้รับการพัฒนาเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน

6. สถานศึกษาทุกแห่ง มีระบบการประกันคุณภาพภายในที่เข้มแข็งและผ่านการรับรองจากการประเมินคุณภาพภายนอก

7. สถานศึกษาที่มีความพร้อม มีการจัดทำความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน (MOU) ในการสอนภาษาที่ 3

8. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาผ่านการประเมินคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยต่างประเทศ

เซียลา (Sheila. 1996 : 2314-A) ได้ศึกษาหลักสูตรและเจตคติของครูที่มีต่ออิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงกระบวนการจัดการศึกษาแบบพิเศษ พบว่า การมีส่วนร่วมของครูสอนในการตัดสินใจปฏิบัติงานมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงกระบวนการจัดการศึกษาแบบพิเศษมากขึ้น โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารการศึกษา การบริหารงบประมาณ การพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา และการพัฒนาหลักสูตร และยังส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครองและชุมชนในทางที่ดีด้วย ส่วนเรื่องการปรับเปลี่ยนของโรงเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษา มักพบปัญหาด้านเวลาในการเตรียมความพร้อมเพื่อพัฒนาหลักสูตรปัญหาความรู้ความสามารถของครูเพื่อพัฒนาหลักสูตร การวัดผลประเมินผลไม่เกิดการนำไปใช้ปรับปรุง จากการเรียนการสอน และปัญหางบประมาณในการจัดเตรียมห้องปฏิบัติการการเรียนรู้ทั้งทางภาษาวิทยาศาสตร์ คอมพิวเตอร์ และห้องสมุด

มิเดล (Medal. 2009 : 145) ได้วิจัยเรื่อง ความต้องการจำเป็นในการเตรียมความพร้อมเพื่อก้าวสู่ประชาคมอาเซียน ในปี ค.ศ. 2015 สำหรับประเทศที่ไม่มีชายแดนติดต่อกับประเทศสมาชิกอาเซียน แนวทางในการดำเนินการเตรียมความพร้อม ได้แก่ การสร้างความร่วมมือทางด้านสังคมศาสตร์ วัฒนธรรม และการศึกษาร่วมกัน

เวนเนอร์ (Wainer. 2009 : 3) ได้ศึกษาทฤษฎีความพร้อมขององค์กรต่อการเปลี่ยนแปลง โดยศึกษาวิเคราะห์ความพร้อมขององค์กรที่มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างด้านทีมงาน ตารางการทำงาน กระบวนการตัดสินใจ การสื่อสาร และการให้รางวัลตอบแทน พบว่า ความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงขององค์กรอยู่ในระดับบุคคลที่มีการเปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรมการทำงานแบบร่วมกัน (Collective Behavior) โดยสมาชิกจะต้องมีค่านิยมความเชื่อร่วมกันถึงความสำเร็จในการดำเนินงานและร่วมกันทำงานเป็นทีม องค์กรจึงควรให้ความสำคัญกับการสร้างความพร้อมเพื่อการเปลี่ยนแปลง โดยเลือกใช้กลยุทธ์ต่าง ๆ ผสมผ่านกันเพราะไม่มีวิธีการที่ดีที่สุดเพียงวิธีเดียว (No One Best Way Equifinal)

ไวแลงค์ และ เทอร์ (Wilang and Teo. 2012 : 43 - 58) ได้ศึกษาการใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลางของกลุ่มประเทศอาเซียนในปี 2015 ครอบคลุมมากขึ้นในปี 2015 ที่จะรวมเข้าด้วยกัน เมื่อพิจารณาจากระหว่างชาติต่าง ๆ ในประเทศอาเซียน ประกอบด้วย บรูไน พม่า กัมพูชา ฟิลิปปินส์

อินโดนีเซีย ลาว มาเลเซีย สิงคโปร์ ไทย และเวียดนาม ก่อนที่จะมีการพิจารณาทบทวนให้ครอบคลุม กลุ่มชาติต่างในอาเซียน การศึกษาเผยแพร่ การพิจารณาที่เกี่ยวข้องให้ครอบคลุมด้วยภาษาอังกฤษ โลก ทั้งผู้พูดและผู้ฟังที่เผยแพร่ผ่านทางการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน การเรียน นอกห้องเรียน สื่อสารมวลชน การท่องเที่ยวและการอยู่ต่างประเทศ วิธีที่ใช้ในการศึกษาในการทดสอบโดยใช้ แบบสอบถามของขอบข่ายในการศึกษาค้นคว้าและการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษา พบว่า มีความสัมพันธ์เชิงบวก และความสัมพันธ์กับตัวแปรที่ครอบคลุมระดับผลประโยชน์อาเซียน

งานวิจัยในประเทศ

เจลีเยว เตือนเกา (2554 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การดำเนินงานเตรียมความพร้อมสู่ ประชาคมอาเซียนของ โรงเรียนเครือข่ายศูนย์อาเซียนศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 ผลการศึกษาพบว่า 1) การดำเนินงานเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน ของโรงเรียนเครือข่ายศูนย์อาเซียนศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เช่นเดียวกัน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ ด้านคุณภาพผู้เรียน ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ ด้านการบริหารจัดการ และด้านปัจจัยสนับสนุน ตามลำดับ 2) การเปรียบเทียบการดำเนินงานเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนของ โรงเรียนเครือข่ายศูนย์อาเซียนศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 พบว่า 2.1) เมื่อจำแนกตามเพศโดยรวม เพศชายและเพศหญิง มีระดับความคิดเห็นต่อการดำเนินงานเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนแตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อเปรียบเทียบเป็นรายด้าน พบว่า ด้านปัจจัยสนับสนุน และด้าน กระบวนการจัดการเรียนรู้ มีระดับความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านคุณภาพผู้เรียน มีระดับความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้าน การบริหารจัดการ มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ 2.2) เมื่อจำแนกตาม วุฒิการศึกษาโดยรวม ผู้มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีระดับความคิดเห็นต่อการดำเนินงานเตรียมความพร้อม สู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อเปรียบเทียบ เป็นรายด้าน พบว่า ด้านปัจจัยสนับสนุนและด้านการบริหารจัดการ มีระดับความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้และด้านคุณภาพผู้เรียน มีระดับความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2.3) เมื่อจำแนกตาม สถานภาพโดยรวม ผู้มีสถานภาพต่างกันมีระดับความคิดเห็นต่อการดำเนินงานเตรียมความพร้อม สู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณา เป็นรายด้าน พบว่า ด้านปัจจัยสนับสนุน ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ และด้านคุณภาพผู้เรียน มีระดับความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการบริหารจัดการ

มีระดับความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ 2.4) เมื่อจำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยรวมสถานศึกษาขนาดที่มีต่างกันมีการดำเนินงานเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การดำเนินงานเตรียมความพร้อม สู่ประชาคมอาเซียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในทุกด้าน

ชัยสำราญ พิมณาคูณ (2555 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง สภาพความพร้อมการบริหาร สถานศึกษาเพื่อก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ผลการศึกษาพบว่า สภาพความพร้อมการบริหารสถานศึกษาเพื่อก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาความพร้อม ในการบริหารสถานศึกษาเป็นรายด้านเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) ด้านการบริหารงาน บุคคล 2) ด้านการบริหารงานวิชาการ 3) ด้านการบริหารงบประมาณ 4) ด้านการบริหารทั่วไป ส่วนผลการเปรียบเทียบสภาพความพร้อมการบริหารสถานศึกษา โดยจำแนกตามสถานภาพ และ ประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ชุตินา กิตติยะวงษ์ (2555 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง สภาพการเตรียมความพร้อมด้านการ จัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ตาก เขต 1 ผลการศึกษาพบว่า 1) สภาพการเตรียมความพร้อมด้านการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคม อาเซียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านคุณภาพผู้เรียน ด้านคุณภาพครู และด้านคุณภาพผู้บริหารตามลำดับ 2) เปรียบเทียบสภาพการเตรียมความพร้อม ด้านการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาในภาพรวมของสถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นันท์นภัส อยู่แต่ (2555 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ความพร้อมด้านการศึกษาเพื่อเข้าสู่ ประชาคมอาเซียนขององค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดอุดรดิตถ์ ผลการศึกษาพบว่า 1) ความพร้อม ด้านการศึกษาเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนขององค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดอุดรดิตถ์โดยภาพรวม และรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง 2) ผลการเปรียบเทียบความพร้อมด้านการศึกษาเพื่อเข้าสู่ ประชาคมอาเซียนขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดอุดรดิตถ์ จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่การงาน โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณา รายด้าน พบว่า ด้านนโยบายมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการพัฒนาบุคลากร ไม่แตกต่างกัน จำแนกตามวุฒิการศึกษาโดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกัน จำแนกตาม ประสบการณ์โดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ประมวล เชื้อนออก (2555 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การเตรียมความพร้อมเพื่อก้าวสู่การเป็นประชาคมอาเซียนของสถานศึกษาในอำเภอทะโนนชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 ผลการศึกษาพบว่า การเตรียมความพร้อมเพื่อก้าวสู่การเป็นประชาคมอาเซียนของสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าการเตรียมความพร้อมด้านคุณภาพผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ได้แก่ การเตรียมความพร้อมด้านผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและผู้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษา และการเตรียมความพร้อมด้านหลักสูตร ส่วนผลการเปรียบเทียบการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน พบว่าสถานภาพและสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน มีการเตรียมความพร้อมสู่การเป็นประชาคมอาเซียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พรศ ทิวรัศชัย (2555 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การเตรียมความพร้อมการบริหารจัดการในชั้นเรียนของครู โรงเรียนสัตหีบเขตฐานทัพเรือ และเขตกองเรือยุทธการ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนสู่ประชาคมอาเซียน ผลการศึกษาพบว่า 1) การเตรียมความพร้อมของการบริหารจัดการในชั้นเรียนของครู โรงเรียนสัตหีบเขตฐานทัพเรือและเขตกองเรือยุทธการ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนสู่ประชาคมอาเซียน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ องค์ประกอบทางกายภาพ องค์ประกอบทางด้านอารมณ์ แรงจูงใจและบุคลิกภาพ องค์ประกอบด้านสติปัญญา และองค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อม 2) ผลการเปรียบเทียบการเตรียมความพร้อมของการบริหารจัดการในชั้นเรียนของครู โรงเรียนสัตหีบเขตฐานทัพเรือและเขตกองเรือยุทธการ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนสู่ประชาคมอาเซียน จำแนกตามเพศและวุฒิการศึกษาโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ผลการเปรียบเทียบการเตรียมความพร้อมของการบริหารจัดการในชั้นเรียนของครู โรงเรียนสัตหีบเขตฐานทัพเรือและเขตกองเรือยุทธการ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนสู่ประชาคมอาเซียน จำแนกตามประสบการณ์การทำงานโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ไพบูรณ์ บุญอาจ (2555 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ความพร้อมของสถานศึกษาสู่การเป็นประชาคมอาเซียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39 ผลการศึกษาพบว่า ความพร้อมของสถานศึกษาสู่การเป็นประชาคมอาเซียนโดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนผลการเปรียบเทียบความพร้อมของสถานศึกษา พบว่า สถานศึกษาที่มีขนาดต่างกันมีความพร้อมสู่การเป็นประชาคมอาเซียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่องปาย ฐัฐรพกิจ (2555 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ความพร้อมและแนวทางการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนราชวินิตบางแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

มัธยมศึกษา เขต 6 ผลการศึกษาพบว่า ความพร้อมในการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนราชวินิตบางแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สำหรับความพร้อมการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนของ โรงเรียนราชวินิตบางแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6 จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ทางการศึกษา โดยรวมและรายด้าน พบว่า ด้านสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

สมใจ กงเดิม (2555 : 98) ได้ศึกษาเรื่อง ความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ผลการศึกษาพบว่า ความคิดเห็นเรื่องความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของนักศึกษามหาวิทยาลัย ในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ความพร้อมด้านเจตคติ อยู่ในระดับมาก ผลการทดสอบความแตกต่างของนักศึกษาแต่ละคณะ มีความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักศึกษาแต่ละคณะมีความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนด้านทักษะและกระบวนการด้านเจตคติ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เอกชัย ก่ออำไพ (2555 : 64) ได้ศึกษาเรื่อง สภาพความพร้อมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ผลการศึกษาพบว่า ด้านคุณภาพผู้เรียน ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ และด้านการบริหารจัดการ อยู่ในระดับปานกลาง และผลการวัดระดับความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนผลการเปรียบเทียบความพร้อมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนตามทฤษฎีของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามเพศ ในภาพรวม พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และจำแนกตามวุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน ในภาพรวม พบว่า ไม่แตกต่างกัน

จารุวรรณ แพร์ศรีสกุล (2556 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง สภาพและแนวทางการบริหารสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน โรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน โรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์อยู่ในระดับมากทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการบริหารบุคลากร ด้านการบริหารจัดการเรียนรู้ และด้านการบริหารจัดการเครือข่ายและชุมชนสัมพันธ์ ส่วนการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของครู ผู้บริหาร และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพการบริหารสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน โรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตามสภาพ โดยรวมและรายด้าน พบว่า มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน สำหรับ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยพบว่า ควรมีการพัฒนาครูเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนเพิ่มมากยิ่งขึ้น เนื่องจากครูเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ซึ่งจะช่วยให้ให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ อันจะนำไปสู่การเข้าใจ และการแก้ไขพัฒนาตนเองให้เกิดความรู้ที่ยั่งยืน

ชัยยนต์ เสรีเรืองยุทธ (2556 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนประชาณีเวสน์ สำนักงานเขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า การบริหารจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนประชาณีเวสน์ สำนักงานเขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านกิจกรรมส่งเสริมในโรงเรียน ส่วนด้านที่มีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านกิจกรรมสัมพันธ์ชุมชน

พระมหาสุรชัย ปนุนภาโร (2556 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการโรงเรียนเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน กรณีศึกษา : โรงเรียนต้นแบบการพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียน ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการ โรงเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูอาจารย์ และเจ้าหน้าที่ โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สำหรับข้อเสนอแนะจากการวิจัยพบว่า 1) ด้านการบริหารจัดการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาในพื้นที่การศึกษา ควรมีการวางแผนกลยุทธ์อย่างเป็นระบบโดยศึกษาข้อมูลสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ วิเคราะห์สภาพของสถานศึกษา กำหนดวิสัยทัศน์และวัตถุประสงค์ 2) ด้านการจัดทำแผนและหลักสูตรสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย คุณลักษณะอันพึงประสงค์ สาระการเรียนรู้ และผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง 3) ด้านการจัดทำสื่อการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมสนับสนุนสื่อการศึกษาให้ผู้เรียนเข้าถึงทักษะ กระบวนการ และคุณลักษณะตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตร ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 4) ด้านการประเมินผลการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำคะแนนที่ได้จากการวัดผลมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ แล้วสรุปคุณภาพของนักเรียน และปรับปรุงการเรียนการสอนต่อไป

พัชรรัตน์ แสงวงศ์ (2556 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ของครูเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ความเป็นประชาคมอาเซียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศกนคร เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ระดับปัจจัยทางการบริหารและระดับการจัดการเรียนรู้ของครู เพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศกนคร เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีต่อปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ของครูเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศกนคร เขต 2 ที่มีสถานภาพแตกต่างกัน โดยรวมแตกต่างกัน

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำแนกตามขนาดโรงเรียนไม่มีความแตกต่างกัน และผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของครูบริหารและครูผู้สอนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ของครู เพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สกลนคร เขต 2 ที่มีสถานภาพแตกต่างกัน โดยรวมและรายด้าน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน

พันธกานต์ จงทอง (2556 : 70) ได้ศึกษาเรื่อง ความพร้อมการจัดการศึกษาตามแผนงาน จัดตั้งประชาคมอาเซียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ผลการศึกษาพบว่า ความพร้อมการจัดการศึกษาตามแผนงานจัดตั้งประชาคมอาเซียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ความพร้อมการจัดการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ ความพร้อมด้านการส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างกัน และความพร้อมด้านการพัฒนาเยาวชนอาเซียน ตามลำดับ ส่วนความพร้อมด้านการส่งเสริมทุนอาเซียนและเครือข่ายการศึกษา มีความพร้อมอยู่ในระดับน้อย ส่วนการเปรียบเทียบความพร้อมการจัดการศึกษาตามแผนงานจัดตั้งประชาคมอาเซียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่ ในภาพรวม พบว่า ไม่แตกต่างกัน ยกเว้นความพร้อมด้านการส่งเสริมทุนอาเซียนและเครือข่ายการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็กกับสถานศึกษาขนาดกลาง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรศักดิ์ บัวแย้ม (2556 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของ โรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขต ระยอง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 ผลการศึกษา การเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของ โรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขต ระยอง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านและเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก พบว่า ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านบริหารงานทั่วไป และด้านงานวิชาการ ส่วนด้านงานงบประมาณมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด หากเปรียบเทียบการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของ โรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขต ระยอง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 จำแนกตามสถานภาพ โดยรวมและรายด้าน พบว่า แตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนการเตรียมความพร้อมของ โรงเรียน เพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของ โรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขต ระยอง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 จำแนกตาม ขนาดโรงเรียน โดยรวมและรายด้าน พบว่า แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวข้างต้น ชี้ให้เห็นว่า การบริหารสถานศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ซึ่งผู้บริหารและครูผู้สอนต้องร่วมกันบริหารจัดการสถานศึกษาให้เป็นระบบ มีคุณภาพ เพื่อให้ห้องศักรบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ แนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปและสามารถนำไปใช้ในทางปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม ประกอบด้วยงาน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านบริหารงานวิชาการ ด้านบริหารงานงบประมาณ ด้านบริหารงานบุคคล และด้านบริหารงานทั่วไป จึงได้นำมาเป็นตัวแปรในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้ไปเป็นแนวทางในการวางแผนและพัฒนาการบริหารสถานศึกษาเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 และนำข้อมูลที่ได้ไปเป็นแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาการบริหารสถานศึกษาเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี